

LIBER IEREMIAE,

SIVE,
DE ACTIONE,

AD SACRI APPARATUS INSTRUC-
TIONEM, BENEDICTO ARIA MONTANO
HISPALENSI AVCTORE EDITVS.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

NOVIⁿⁿⁱ argumenti librum tibi studiose Lector edimus, non modo ad sacrarum
scripturarum interpretationem, sed ad omnium fere aliorum auctorum expo-
sitionem utilissimum; & multorum in sacra scriptura difficillimorum locorum
Indicem expeditissimum.

ANTVERPIÆ

Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.

Anno M. D. LXXI.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

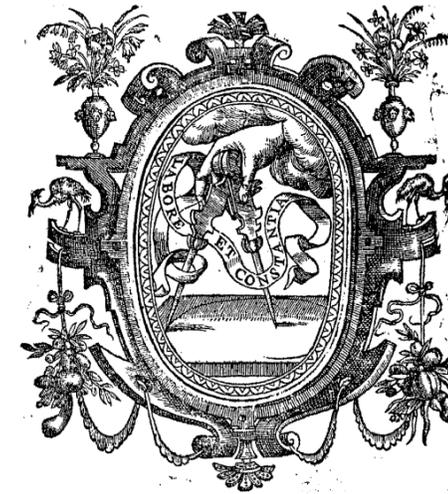
LIBER IEREMIAE,

SIVE,
DE ACTIONE,

AD SACRI APPARATVS INSTRV-
CTIONEM, BENEDICTO ARIA MONTANO
HISPALENSI AVCTORE EDITVS.

TYPOGRAPHVS, LECTORI.

*NOVIⁿⁱ argumenti librum tibi studiose Lector edimus, non modo ad sacrarum
scripturarum interpretationem, sed ad omnium fere aliorum auctorum expo-
sitionem utilissimum; & multorum in sacra scriptura difficillimorum locorum
Indicem expeditissimum.*

ANTVERPIÆ

Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.

Anno M. D. LXXI.

BENEDICTI ARIAE MONTANI HISPALENSIS IN LIB. DE

ACTIONE, PRÆFATIO.

AGNAM olim antiquis scriptoribus, res omnes, quæcunque ad doctrinam amplificandam pertinere possent, quàm explicatissimas cum posteritate cõmunificandi curam fuisse, multis & variis ad nostra vsque tempora perdurantibus monumentis exemplisque agnoscimus & probamus. Nullum enim ferè vel earum, quæ secundùm naturam constant, rerum, vel humanarum etiam actionum & cogitationum genus est, quod ab antiquis auctoribus vel studiose & copiose tractatum, vel, quantum ad res ipsas cognoscendas aliorumque auctorum de illis explicandas rationes satis esse videretur, apertè indicatum non sit. Ex hoc enim studio & consilio, non solum artium omnium præcepta & instituta profecta sunt, sed rerum ac verborum obseruationes, & explicationes opportunissimæ plurimis & variis voluminibus, aut ex professo ad eam rationem conscriptis, aut ex aliorum argumentorũ tractatione deductis emanarunt, cum summa legentium vtilitate, & ipsorum scriptorum laude iustissima. Neque verò ab antiquis tantum, sed à nostræ etiam ætatis eruditis, & de literarũ studiis benemereri cupientibus viris, vehementer magnoq; cum fructu in huiusmodi etiam eruditionis rationibus consolidandis elaboratũ est: aliis quidem antiquas disciplinarum artes explicatiores aut etiam auctiores reddentibus, aliis verò magnam ex omni veterũ & iuniorum auctorum lectione suppellectilis, & apparatus copiam ad multorum librorum difficilia loca explicanda ad antiquitatem ipsam iam ferè collapsam, & resarciendam & instaurandam suppeditantibus. quibus de rebus omnibus multa tum antiquorum, tum nostri sæculi doctorũ circumferuntur scripta, quæ rerum & verborum cognitione dulcissima, pretium operæ legentium abundè gratum soluunt. Fuere namque multi, qui cum, quæ Ori nomine dignètur, auctore imitati, de symbolis & Hieroglyphicis luculenter scripserunt. quidam etiam de nominibus propriis hominum, leorũ, quamuis vanorum, heroum, prouinciarum, montium, vrbium, fluuiorum, fontium & cæterarum huiusmodi rerum; deque heroum omnium naturis & propriis singulorum ingeniis disseruerunt. Rursus multi de terræ situ, terrarumque omnium partibus & naturis: alij de gentium & personarum moribus & ritibus, alij de ædificiis, alij de vestibus, vasis, nauibus; alij de ludis & certaminibus; denique multi multa de variis rerum generibus memoriæ prodidere, quæ vel vsu sui, vel ab aliis auctoribus conscripta intelligendi causa, scitu dignissima erant. Nullius autem horum scriptorum in omni genere labor extat, qui non probetur perquam meritissimè, vtpote ad iuuanda & promouenda discere cupientium studia institutus, & susceptus. Atque id cum in omnibus aliorum auctorum classibus, in omnium artium & linguarum, in omnium denique librorum scriptis explicandis, optimo iure commendatur; tum maximè in sacrorum Bibliorum rationibus omnibus exponendis, nunquam non commodum, opportunum, officiosum, laudabileque habetur: vtpote quibus infinitus diuinarum & humanarum thesaurus rerum, hominum generi vtilissimus, & cognitione vsuque dignissimus contineatur, cum summa verborum omnium proprietate, elegantia, grauitate, exquisitissimaque singulorum opportunitate, ita, vt ne vnus Iothæ, immò nullius etiam apicis vel defectus vel redundantia notari à sapientibus possit, nihilque vel specie adeò minimum sit, vt vel negligendum, vel non attentè considerandum, & quàm fieri possit certissimè, & clarissimè cognoscendum esse censeatur. Quidquid enim in diuinis eloquiis verborum est, diuino consilio cogitatum, iudicio delectum, spiritu Dei pronuntiatum; denique totum solidum, totum plenum, totum vtile, totum suaue, totum maximæ & certissimæ sententiæ solidissimis fundamentis firmatum esse, ipsa diuinæ naturæ consideratio apertè docet. Atque ij, qui in illius sapientiæ sacra admisi aliquando sunt, manifestè probauerunt: sicut scriptum est, Principium verborum tuorum veritas. & Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Et quàm dulcia faucibus meis, eloquia tua super mel ori meo. Quam quidem ob rem nihil à bonis & pijs viris ad sacrorum scriptorum rationem explicandam, nihil, inquam, quocunque argumento, siue id in Grammatica tantum, ac simplici verborum, & linguarum cognitione, siue in rerum etiam ipsarum notitia versetur, vnquam scriptum esse arbitror, quod non vel ex studio ipso & animo scribentium, vel ex vsu etiam & commoditate magna cum gratulatione suscipiendum sit. Nihil præterea tam accuratum, aut tam plenum, & integrum extitisse arbitramur, quod ipsorum librorum, quorum causa scriptum est, magnitudinem, dignitatem, amplitudinem, auctoritatemque æquare valeat. atque ita nunquã in sacrarum scripturarũ explicanda atq; expendenda sententia satis ab vilo mortalium fuisse factum. Verùm enīmerò inter varia argumenta, quæ cum ad prophetarum, tum verò præcipuè ad sacrorum librorum rationes explicandas feliciter à multis tractata sunt, vnum illud cum primis ad eam rem opportunum ab omnibus viris doctis prætermisum fuisse miramur, quod partem illam inter homines significantissimam & efficacissimam continet, quam antiqui auctores actionem dixerunt, in qua habitus, gestus, situs & affectiones etiam corporum animorumque sunt.

sunt. Et quidem actionem ipsam maximi esse ad hominum animos pulsandos, percellendos & immutandos momenti, Rhetores antiqui omnes docuerunt; & plurimum in ea commendanda oratoriae artis parte studij & eloquentiae posuerunt; atque in regulis ac praecipis, ad eam moderandam, recteque ineundam rem tradendis, sedulam, & magno cum iudicio adhibitam nauauerunt operam. Verum in ipsis actionis generibus & formis indicandis, nullius, quod ad nostram notitiam haecenus peruenit, opus extat; cuius ad exponendos factos, vel prophanos libros vsus aliquis sit. Id quod iis qui omnia, quae conferant ad diuinorum scriptorum explicationem, quaerunt, deesse incommode potest. Etenim non sine magno multorum locorum cognitu dignissimorum apud omnes auctores detrimento, hoc argumenti, & tractationis genus desiderari possit, quando multa apud antiquos loca sunt, quorum exacta sententia & significatio, nisi perspecta actionis ratione, haberi non potest: atque eiusmodi loca non satis aperte cognita, non nostris modo hominibus, sed antiquis etiam, immo & doctis, aut aliis rerum, de quibus ageretur, non omnino insciis, magnam iniecerit difficultatem, duraturam etiam ad posteros vsque, nisi a scriptoribus ipsis interpretatio fuisset etiam apposita, cui rei docendae vnum & alterum exemplum adferre modo satis fuerit. Quid Christus Iesus significaret illa, apud Iudaeos, oratione, Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum: difficillimum, & multis olim, & nunc ferè omnibus cognitum, atque in varias fortasse expositionum commentationes, vt multa alia, detortum fuisset, nisi faceret ipse Euangelista praesenti expositione subiunxisset: Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus. Illud etiam ab eodem Domino & magistro Christo Iesu pronuntiatum, interpretem etiam ad nostram cognitionem postulabat, eamque personam ipse quoque Euangelista egit: Amen, amen dico tibi, cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cum autem senueris, extends manus tuas, & alius te cinget, & ducet te quod non vis; hoc autem dixit, inquit Iohannes, significans qua morte esset clarificaturus Deum.

Atque haec, aut horum saltem alterum cognosci illa aetate etiam citra interpretis operam a multis potuit, facile enim auditorum turba, quid Christus indicare vellet, intellexisse videtur; quippe Iohannes ipse narrat, turbam respondisse: Nos audiuimus ex Lege, quod Christus manet in aeternum, & quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Et tamen eiusmodi exempla illa esse iudicauit Euangelista, quibus interpretatione opus esset, aliis posteritati minus aperte explicanda. Sed praeter illa plusquam tria millia in sacris libris obseruari possunt: quae cum nullam expositionem adiunctam habeant, aut magno cum sententiae dispendio ignorantur, aut saltem magnam elegantiae partem fecum latentem abscondunt. Neque vero in nostris tantum, vt diximus, libris hoc accidit, sed in exterorum auctorum lectionibus etiam plurima sunt, quae sensus habent in primis elegantes, si recte percipiuntur, plurimumque subducunt de lectionis fructu & iucunditate, si ignorentur: cuiusmodi vel illud vnum, apud Horat. indicare libet, idque lectoribus exponendum siue diuinandum potius relinquere.

*Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.*

Sunt autem huiusmodi a nobis obseruata apud externos auctores innumera ferè exempla, de quibus aliquando, si Deus tantum otij & comoditatis concedat, nostra studiosis non ingrata (vt arbitramur) extabit diligentia. Sed ante sacrorum librorum lectioni & explicationi inferuire cupimus, quorum cum primis studio nos dedicauimus. Atque huius rationis totius, quam actionem vocamus, cum notitiam, tum vsuum non leuem esse, aut inefficacem ipsa primum natura docet, quae huiusmodi ferè omnium habituum & gestuum artifex est. adeo vt quae linguis & sermonibus aliis inter se plurimum differant nationes, tamen gestibus, & habitibus adeo conueniant, vt ipsis tanquam opportunissimis & certissimis interpretibus ad motus animi mutuo indicandos vtantur. Nam etiam inter hostes animis, motibusque dissidentes, studio & lingua dissimiles habitus communes sunt, quorum etiam citra sermonem vsus est vtrique parti notissimus, inde est, quod apud Historiographos habitus pacificatoris, & vltoris habitus, & minantis gestus, atque supplicum habituum frequens mentio est.

His etiam rebus illud non exiguae commoditatis accedit, quod habituum & gestuum significatio, ad maius loci spacium, & maiorem attendentium coronam, ad quam vox vlla vel contentissima pertinet, atque adeo non solum attendentibus & auscultantibus, sed maximo etiam strepitu tumultuantibus turbis sese insinuat, ad quas vllius orationis integrum sensum peruenire, impossibile sit. Quam ob rem Pilatus nullo alio modo, suum, de Iesu Christi innocentia, iudicium & testimonium declarare ac protestari melius, apertius & communius potuit, quam vt postulata aqua, manus coram spectante populo & infano, proclamanteque vulgo, lauaret, ille enim gestus omnibus pariter conspicuus maius & apertius iudicium, quam vox ipsa oratioque fuit: praeterea etiam & diutius mentibus inherere debuit. Verborum enim omnium, quae audita sunt, parum fidelis custos memoria: rerum vero oculis conspectarum imaginis tenacissima est, & a pueritia ad vltimam vsque senectam certissima conseruatrix. Adeo vero magna, certa, efficax & communis huius generis actionum significatio est, vt ex his tantum olim genus quoddam scenicum constiterit, quod mimicum dicebatur, paucis aut nullis sermonibus adiunctis, tantum gestu, habitu & motu referens, quantum comicis verborum copia & apparatu explicare sua in arte posset. Legimus enim apud eos auctores, qui harum rerum testes esse potuerunt, fuisse artificem mimicum, qui profiteretur, se tantum in theatro aut senatu sola actione significaturum & expressurum, quantum disertissimus Orator eloqui dicendo posset. Quin ex Oratoribus ipsis

bus ipsis quorum summum studium in eloquentiae partibus cognoscendis, expendendis, & exercitatione ipsa periculoque facta probandis fuit, quidam primas, secundas, & tertias in eloquendo actioni tribuerunt: ceteri vero, si non tantum concesserunt, eam tamen vnam in dicendo dominari confessi sunt.

Atque adeo duarum artium, post literarum studia, nobilissimarum, picturae & sculpturae, non elegantiam modo, sed & significationem omnem ex hac vna actionis cognitione, peti, qui non agnoscit, is omnino rudes oculos habet, neque magis eiusmodi artificiorum vsu affici aut moueri, aut doceri potest, quam brutum. Nam neque pictor nec sculptor habetur peritus, qui vel signum simplex, nulloque habitu notabile fingit, vel naturae habitum & gestum, adeo expressè non imitatur, vt nullis verbis ad indicandum sit opus. Quanquam autem hanc omnem gestuum, & actionis totius rationem, antiquis non modo notam & exploratam, sed etiam in artem, & praecipua redactam fuisse putamus, tamen nullum vnquam ea de re librum, ab aliquo perito auctore editum fuisse, legere meminimus; quare existimamus artem illam, vt palaestritem, saltatoriam, ceterasque gymnicas imitatione & exercitatione magis, quam vllis descriptis documentis traditam fuisse: legimus enim Demosthenem celeberrimum Graecorum omnium Oratorem actionis perdiscendae causa operam Satyro hypocritae, hoc est mimo vel hiltioni dedisse. Tamen opus de ea re ab aliquo descriptum nunquam legimus. Magnam itaque esse intelligimus optimis auctoribus omnibus cognitam, obseruatam & opportunè vsurpatam illam partem, quam vno verbo actionem dicimus, eandemque quasi corporis sermonem vniuerso ferè hominum generi communem, & natura ipsa docente, cum magna vtilitate & efficientia vsurpatam.

Quanquam vero in omnibus libris, quicumque haecenus vel soluta oratione, vel carmine bonorum auctorum opera prodire, illa, quam actionem vocamus, ratio multis in locis sparsa obseruatur, atque diligentem sui cognitorem requirit, nullis tamen in scriptis aut maior, & frequentior, aut certior, & significantior, aut etiam opportunior, & in omnem partem aptior huiusmodi exemplorum copia est, quam in sacris Bibliorum voluminibus, in quibus nulla totius verae sapientiae, hoc est, diuinarum & humanarum rerum cognitionis, quae contingere hominibus potest, desideratur pars. Namque in illis libris, vt nullum proflus verbum mysterio & significatione ad propositum argumentum aptissima caret, & vt nulla omnino oratio aut vana aut ficta, aut simulata est, sed omnia in vniuersum locis, temporibus, rationibusque suis disposita, & coherentia constant; ita etiam nulla non indicantur actionum genera, quaecumque dicentis affectus (quorum maxima & frequentissima in illis libris explicatio est,) consequi solent. Neque id in hominum rationibus describendis tantum, sed in aliarum etiam animantium, atque adeo in ceteris naturae generibus, quae sensu, cognitioneque carent, adnotatum obseruatur. Quorum quidem generum, quanquam pars aliqua adeo aperta claraque sit, vt indice atque interprete non indigeat: plurima tamen exempla sunt, quae citra diligentem obseruationem intelligi recte non possint, si tamen eam diligentiam sacrorum librorum lectioni deberi arbitramur, quam diuinum auctoris ipsius postulat nomen.

Verum enim vero, inter tam multa piorum & eruditorum virorum, ad factorum voluminum explicationem vtiliter tractata argumenta, illud vnum a nobis haecenus desideratum omnino est, quod hanc eloquutionis rationem spectat. Neminem enim doctum virum, aut ex antiquis accepimus, aut ex nostro saeculo cognouimus, quidquam de hac omni re in lucem edidisse, quam tamen tractatione & explicatione dignissimam esse, nullus, vt arbitror, qui recte attendere considerauerit, inficias ibit. Fuere multi, qui de linguarum antiquarum, in quibus sacri libri conscripti primum sunt, Grammatica ratione, multa & diligenter obseruata scriberent. fuere, qui Dictionaria & verborum significationes, studiosè & magno cum iudicio exponerent, qui de phrasibus, idiotismis, tropis, figuris, qui de temporum ratione & annorum serie accuratè agerent. Non rari etiam qui symbola allegiarumque materiam colligerent. Qui vero habituum, gestuum, affectionum, situumque figuras, modos, & significationes docerent, certisque libris exponerent, non sunt haecenus coperti. Atque ea quidem res, & factorum studiorum promouendorum cupiditas, qua mirum in modum tenemur, in causa fuit, vt dum commentationibus in sacros libros conscribendis (quod nostrum praecipue studium est) materiam & farraginem omnem, ex assidua & diligenti lectione comparatam, & comportatam in aduersariorum nostrorum penu reponeremus, quorundam etiam argumentorum rationem habendam duxerimus, quae vel ab aliis ante nos tradita, cumulari a nobis, aut expediri faciliore modo possent: vel quae ceteris praetermissa essent, a nobis inchoata, & pro ingenij & virium facultate ac temporis angustiis informata, & in medium prolata, aliis post nos pertractanda relinquerentur, vt ita in vineam Domini Dei nostri omnes in commune, non quae nostra, sed quae proximorum, quae Ecclesiae matris omnium, quae charitatis, quae vtilitatis publicae, denique quae Dei voluntatis sunt, quaerentes, vnusquisque pro crediti sibi, aut diuinitus concessi talenti ratione, operas conferamus.

Igitur post expeditam Arcani sermonis interpretationem, quam Io s H in scripsimus, hunc sacri apparatus thesaurum, ea etiam parte augeri voluimus, qua ad actionum praecipua & communia genera explicanda conferre posse intelleximus: cui HIEREMIAE nomen propterea indidimus, quod sacer ille Vates, si quisquam alius maxime, huiusmodi habituum & gestuum figuris spectabilis est, ob variam & multiplicem affectuum naturam, quibus ex varia, quam inuit, conditione, & legationis suae persona multiplici permotus est. Neque vero nos omnia in vniuersum exempla, hoc in libro recensuimus, sed summa tantum genera, naturae ordinem secuti, in habituum, gestuum, & situum ratione perstrinximus, additis

in Christo Iesu, qui pro anima mea ceruices suas sup-
posuerunt.

CORNV.

Victoria.

Thom. 1. 17

CORNV ad homines figuratè translatum poten-
tiam significat, idque exaltatum præstantiæ & victo-
riæ signum est, s. s. e. Lætificauit super te inimicum,
& exaltauit cornu hostium tuorum.

CAPILLVS.

Indignatio
Dolor.

Esdr. 9.

Ierem. 16.

Ierem. 47.

Mich. 1.

Ierem. 7. 29

Nazareni
votum.

Adu. 18.

Timor.
Percussio

Iob. 4.

Conditio
miseræ.

Genes. 41.

Attentio.

Psal. 101.

Psal. 30.

Præter. 4.

Ierem. 7. 14.

Corripere.
Monere.

Iob. 36.

Iob. 30. 4.

Arcanum.

Lec. 1. 1.

Imperfa-
sibilitas.
Auerfatio.

Psal. 57. 5.

Præ. 11. 13

Ijai. 33. 15

Ahor. 7. 57

4. Reg. 11.

Mich. 7. 16

Ocvli.

Superbia.

Præ. 21. 1.

Ijai. 1. 11.

modo viris quàm foeminis, vt Paulus in epistola ad Co-
rinthios missa, disserit. Capillorum euulsio & lac-
ceratio, indignationem & dolorem, aliqua ex causa vel
publica, vel priuata, acceptum arguit, s. s. e. Cum-
que audissem verbum istud, scidi pallium meum, &
euulsi capillos capitis mei, & barbæ, & sedi mœrens.
Et non sepelientur in terra ista, & non se incident, neq-
caluitium fiet pro eis. Et venit caluitium super Gazam.
Et decaluare & rōdere super filios delictiarum tuarum.
Dilata caluitium tuum sicut aquila. & Tonde capil-
lum tuum, & projice, & fume in directum planctum.
Capillorum tonsio Nazareni votum significat. Sic
enim Paulus, qui votum nuncupauerat Cenchris, ca-
put Ierofolymis totondit.
Capillorum & pilorum omnium horror & asperita-
s, timorem, subitamq. perturbationis inuasionē indic-
cant, s. s. e. Et cum spiritus me præfente transfret, in-
horuerunt pili carnis meæ. More etiam gentium re-
ceptum est, vt qui vinciti, capti, aut aliàs durissima con-
ditione oppressi sunt, comam crescere sinant, vitæque
suar statum miserum illa negligentia sui testentur. Sic
enim legimus, Iosepho de carcere educto tonsum
fuisse capillum.

AVRIS.

AVREM inclinare, attendentis, & rem libenter cog-
noscere cupientis est, idque ad optimum iudicem &
gubernatorem, atque etiam ad probatum propofitæ
doctrinæ discipulum pertinet, s. s. e. In quacunque
die tribulor, inclina ad me aurem tuam. & Inclina ad
me aurem tuam, accelera vt eruas me. &, Fili mi, au-
sculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina au-
rem tuam. Est etiam idem habitus obedientium,
s. s. e. Et non audierunt, neque inclinauerunt aurem
suam. Aurem reuelare, est aliquem corripere & mo-
nere, s. s. e. Reuelauit quoque aurem coru, vt corripiat,
& loquetur vt reuertantur ab iniquitate. Et eripiet de
angustia pauperem, & reuelabit in tribulatione aurem
eius. Et manè erigit mihi aurem vt audiam quasi mag-
istrum.

Dicere in aurem alicui quidquam, rem arcanam &
non euulgandum consilium indicat: Cuius contrarium
est, In tectis dicere aut propalare. vt, Quod in aurem
loquuti estis in cubiculis, prædicabitur in tectis. Aures
obthurant vel alio modo continent, quicunque propo-
sito consilio sese imperfasibiles reddunt, s. s. e. Sicut
aspidis surdæ, & obturantis aures suas quæ non exau-
diunt vocem incantantis, & venefici incantantis sapien-
ter. & Qui obthurat aurem suam ad clamorem pauperis,
ipse clamabit & non exaudietur. & Qui obthurat
aures suas, ne audiat sanguinem. Hoc habitu Iudæi
quondam sese à Christi doctrina abalienatos ostende-
runt, s. s. e. Exclamantes autem voce magna, conti-
nuerunt aures suas. Aures tinnientes terrorem &
pauorem significant maximum, s. s. e. Ecce ego indu-
cama mala super Ierusalem & Iudam, vt quicumque au-
dierit, tinniant ambæ aures eius. & Ponet manus suas
super os suum; aures eorum tinnient. sic Hebraicè.

OCVLI.

OCVLI in sublime ex consuetudine & proposito
clari, arrogantiae atque superbiæ indicium faciunt,
s. s. e. Exaltatio oculorum, est dilatatio cordis. Et
Ijai. 1. 11. Oculi sublimes hominum humiliabuntur. Contra

verò oculi humiles modestiæ habitum præferunt, s. s. e. Modestia.
Iob. 22. 29.
Lec. 1. 8. 13.
Qui inclinauerit oculos suos, ipse saluabitur. Sic pu-
blicanus orans, nec oculos ad cælum eleuare volebat.

Oculos attollunt orantes & petentes aliquid à Deo,
s. s. e. Iesus autem eleuatis sursum oculis, dixit, Pa-
ter, gratias ago tibi, &c. Et in cœna, eleuatis oculis in
cælum gratias egit, & fregit. Et hæc loquutus Iesus, ele-
uatis oculis in cælum, dixit, Pater venit hora, &c. &
Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.

Oculos Iesus ad discipulos suos attentionis pæten-
dæ & intentionis suæ indicandæ causa conuertit.

Oculi auerfi, negantis aut fastidientis vel diffimu-
lantis, aut negligentis gestum ostendunt, s. s. e. Fili
elemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne
auertas à paupere. & Non auferet à iusto oculos suos.
& Auerte oculos meos ne videant vanitatem.

Oculi igniti, aciem acutam visus, nihil impurum dif-
simulantem aut consentientem, s. s. e. Hæc dicit fi-
lius Dei, qui habet oculos tanquam flammam ignis.

Oculi nistantes, malignos mores arguunt, cogita-
tionelque indicant peruersas & noxias, s. s. e. Ni-
stans oculo fabricat iniqua, & nemo eum abijciat: in
conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, &c.
Et homo apostata vir inutilis, graditur ore peruerso,
annuit oculis, terit pede, digito loquitur. & Qui ode-
runt me gratis, & annuntiant oculis, & Qui arnuunt ocu-
lo, dabit dolorem.

Oculi lachrymis deficientes, vehementissimum & Dolor vehē
durissimum dolorem indicant, qui leuari vel flendo
nequeat. vt, Defecerunt lachrymis oculi mei; tur-
bata sunt viscera mea.

Oculi deficientes, intentum obtutum, attentionem-
que maximam spectandi aut expectandi demōstrant.
vt, Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes:
Quando consolaberis me? & Defecerunt oculi eorum,
quia non erat herba. Et defecerunt oculi mei dum spe-
ro in Deum meum.

Oculos attollere in rem aliquam, est ei attendere,
cupideque animum aduertere, promptamque volun-
tatem erga rem illam significat, s. s. e. Qui in sangui-
ne comeditis, & oculos vestros eleuatis ad immundi-
tias vestras. Et oculi Domini super iustos.

Oculi clausi meditantem & cogitantem animum
produnt, idque non rarò in malam partem interpreta-
mur, s. s. e. Qui attonitis oculis cogitat praua, mor-
dens labia sua, perficit malum. Hebraicè, oculis clausis,
ad verbum est.

Oculos aperire, vigilantium & attendentium est,
s. s. e. Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat.
Aperi oculos tuos & saturare panibus. & Diues cum
dormiet, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, &
nihil inueniet.

Leuare oculos, gestus est eius, qui nouo aliquo nun-
tio vel spectaculo nouam lætitiã & aduersarum ter-
rum mutationem in melius excipit. Sic Iſaias, Leua in
circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt,
filij tui de longe venient, & filia tuæ de latere surgent.
Ad oculos omnis transeuntis aliquid facere, est rem
manifestare: publica enim & manifesta esse necesse est,
quæ viatoribus patent, s. s. e. Et dabo te in desertum
& in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo sunt,
ante oculos omnium prætereuris.

Porrò oculi & animi affectionem, & morbi in cor-
pore significationem exhibent, s. s. e. Et oculi mei lan-
guerunt præ inopia. Oculos habendo non videre est,
non obseruare res, neque ex rebus conspectis aliquid
cognoscendo intelligere. Itaque penè est in brutum de-
generare, atq. adeò inanimatis statuis similitè reddi ali-
quem, s. s. e. Nondum cognoscistis neque intelligistis,
adhuc excæcatum habetis cor vestrum, oculos habentes
non videtis.

LACHRYMÆ.

LACHRYMÆ in maxillis, luctum miserabilem
& incon-

& inconfolabilem, ex causa cognita & iudicata, & gra-
ui arguunt, s. s. e. Plorans plorauit in nocte, & lachry-
mæ eius in maxillis eius: non est, qui cōsoleretur eam, &c.

In oratione lachrymæ affectum arguunt maximum,
s. s. e. Audiui orationem tuam, & vidi lachrymam
tuam, ecce sanauit te. Lachrymæ aliquando lætitiæ ob-
tinerè dilectam personam acceptæ argumentum sunt,
s. s. e. Festinauitque, quia commota fuerant viscera
eius, super fratre suo; & erumpebant lachrymæ, & in-
troiens in cubiculum, fleuit.

NARES.

IN naribus magna vel iræ vel lenitatis significatio
est: Nares enim vento vel fumo incensæ, iram grauissi-
mam & præsentis vitiosis auidam significant, s. s. e.
Ascendit fumus de naribus eius, & ignis ex ore eius vo-
rabit, carbones succensî sunt ab eo. & gloria nationum
eius terror. Contra verò fumus lenitatis indicium est
narium latitudo, & facilitas respirationis. Atque leni-
tas & patientia Dei hac imagine indicatur, qui per-
petuò à Prophetis ܕܢܫܝܗ ܕܢܪܝܗ, id est, latis naribus est
appellatus, pro quo Interpretes nostri, longanimis, vertit.

Applicatam ramum ad nares, certa vani cultus ce-
remonia ad ortum Solis adorantis, quasi odoris suauita-
tem Soli tribuentes & ascribentes, s. s. e. Quia re-
plentes terram iniquitate, conuersi sunt ad irritandum
me. Et ecce applicat ramum ad nares suas.

Circulus in naribus quibusdam iumentis inseritur
domandi & ad ministerij vsum ducendi causa, s. s. e.
In sudibus perforabit nares eius. & Ponam circulum
in naribus tuis, & hamum in labiis tuis.

Ventum naribus colligans animal, irrequietum, in-
constansque esse arguitur, s. s. e. Et onagri steterunt
in rupibus: traxerunt ventum quasi dracones. defece-
runt oculi eorum, quia non erat herba.

OS.

Os apertum interdum consultò & grauitè oran-
tem aut docentem significat. vt, Aperiam in parabolis
os meum. &, Aperiens os suum, docebat eos. & Ape-
riens Philippus os suum. Et in illa die aperietur os tuum,
cum eo, qui fugit; & loqueris, & non silebis ultra.

Et tibi dabo apertum os in medio eorum, & scient
quod ego Dominus. Huiusmodi multa exempla ad gra-
tiarum actionem referuntur. Et tibi dabitur os apertum
in medio eorum, & scient quod ego Dominus.

Os in aliquem apertum vel dilatatum irrisionem &
insultationem significat. vt, Aperuerunt super te os
suum, omnes inimici tui sibilauerunt & fremuerunt. &
Aperuerunt super nos os suum omnes inimici. Ali-
quando etiam inimicitiam & ratiōnem nocendi auidi-
tatem. vt, Aperuerunt super me os suum sicut leo rapi-
ens & rugiens. & Dilatauerunt super me os suum,
dicentes: Euge, euge, viderunt oculi nostri. & Non
magnificabis os tuum in die angustia.

Os obserare vel obseruare, silentium & arcani confi-
lij custodiam significat, vt ne quid temere vel impru-
denter effutiat, s. s. e. Ab ea, quæ dormit in sinu
tuo, custodi claustra oris tui.

Manus super os imposta eorum habitum describit,
qui veritate redarguti, aut potestate, auctoritateque
conuicti obmutescunt, pudæfactique tacent, s. s. e.
Videbunt gentes, & confundentur super omni fortitu-
dine sua; ponent manum super os, aures eorum surdæ
erunt. Huc pertinet illud, Obmutui, & non aperui os
meum, quoniam tui fecisti.

Os vertere, aut peruertere, eorum est, qui aliud præ-
fentes, aliud absentes dicunt, duplicium videlicet &
inuentium hominum, s. s. e. Annuens oculo, fabri-
cans iniqua, & nemo eum abijciat, & in conspectu ocu-
lorum tuorum condulcabit os suum, & super sermo-
nes tuos admirabitur. Nouissimè autem peruertet os
suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Os in pul-
uere depositum ad illum habitum refertur homi-

nis orationi & deprecationi intenti, miseriamque suam
ostendentis, & misericordiam humiliter implorantis,
constitutione totius corporis & oris, laboriosa & misera-
bili, atque omnino demissa, & ad diuinam placan-
dam iram, magno animi studio, magnoque suæ indi-
gnitatis ostentu accommodata, s. s. e. Bonum est vi-
ro cum portauerit iugum ab adolescentia sua: sedebit
solitarius, & tacebit, quia leuabit super se. Ponet in pul-
uere os suum, si forte sit spes. Huiusmodi miserabilem
habitum illa significant, Abiecerunt in terram capita
sua virgines Ierusalem.

Os Paulo percussum, quamuis malignitate & iniu-
ria, tamen blasphemæ audite & iudicate, accusatio-
nem præferebat atq. detestationem significabat.

LABIA.

LABIA contrahere, oculis innuere ad iriformum &
duplicium aut maleuolorum gestum indicandum perti-
net. Idem etiam labia scindere aut retorquere signifi-
cat. vt, Remoue à te os prauum, & detrahentia labia
sint procul à te. & Qui attonitis oculis cogitat praua,
mordens labia sua perficit malum. Et melior est pau-
per qui ambulat in simplicitate sua, quàm torquens la-
bia sua, & insipiens. &, Ei, qui reuelat mysteria & ambu-
lat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.
Amicire super labiū, habitus est lugentiū, & opinio-
ne expectatiōneque sua frustratorum hominum. Sic
Hebraicè legimus, id quod Latine versum est. Et con-
fundentur diuini, & operient omnes vultus suos.

OSCVLVM.

OSCVLVM honestum, siue, vt Paulus appellat, san-
ctum, amicitia & charitatis mutua signum est: atque
in salutationibus adhibetur, s. s. e. Salutate fratres om-
nes in osculo sancto. & Osculum mihi non dedisti;
hæc autem, ex quo intraui, non cessauit osculari pedes
meos. Est etiam mutua pacis & consuetudinis signum,
quanquam ab improbis malè aliquando usurpatum,
s. s. e. Et tenuit manu dextera mentum eius quasi oscu-
lans eum. Indicat etiam osculum ex præterita consue-
tudine & amore vehementi desiderio, recenti absentia
renouandum; quam ob rem discessuri sese mutuò
exosculantur, s. s. e. Osculatusq. est Ioseph fratres suos,
& fleuit super singulos. & Magnus autem fletus factus
est omnium, & procumbentes super collum Pauli oscu-
labantur eum, &c.

LINGVA.

LINGVA palato inhærens, silentium vel sponta-
neum, vel etiam coactum significat, s. s. e. Vocem
suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo
adhærebat. & Linguam tuam adhaerere faciam pala-
to tuo, & eris mutus, nec quasi vir obiurgans. Et lin-
gua mea adhæsit faucibus meis.

Linguam qui mordet propriam, doloris & laboris
impatientiam prodit, s. s. e. Et manducabant lin-
guas suas præ dolore. Et blasphemauerunt Deum cali,
præ doloribus & vulneribus suis.

DENTES.

DENTIBVS frendere, hoc est, dentes diductis la-
biis ostendere, iridentium & insultantium est habitus,
s. s. e. Aperuerunt super te os suum, omnes inimici
tui sibilauerunt, & fremuerunt dentibus suis, & dixe-
runt, Deuorabimus. Et fremuerunt super me denti-
bus suis. Aliquando dentibus fremere, grauissimi
doloris ex inuidia vel alio modo, siue in corpore, siue in
animo accepti signum est. vt, Peccator videbit, & ira-
factur, dentibus suis fremet & tabescet. & Ibi erit fle-
tus & stridor dentium.

Indignabundi etiam hominis gestus est, aduersus Al-
terum grauitè affecti, dentibus stridere. Sic in Ste-
phanum dentibus stridebant illi, ex synagogis priuatis
aduersarij.

BARBA.

BARBÆ & capillorum canities, dignitatem, au-
torita-

gloriam ac reuerentiam præfert & probat, s. s. e. ^{AuGustinus. Renerctia. Apocal. 14.} Caput autem eius & capilli erant candida tanquam lana & tanquam nix. Vnum ex humani corporis ornamentis barba est, oris videlicet decus, & vilitatis argumentum, quæ cõposita dignitatem indicat, s. s. e. ^{Pfal. 132.} Sicut vnguētum in capite, quod descēdit in barbam barbam Aaron: contrā verò aliquo modo corrupta, luctum vel contumeliam præfert; quam ob rem in luctibus grauissimis barba diuisa, inter magni doloris habitus, numeratur, s. s. e. ^{Moab. 1. 10.} Moab ululabit, in cunctis capitibus eius caluitium, & omnis barba radetur. & Nec radent caput neque barbam, &c. Et venerunt viri de Sichem & de Silo, & de Samaria, octoginta viri rasi barba & scissis vestibus. & Omne caput caluitium & omnis barba rasa erit. Aliquando contumeliæ spectaculum præbet barba, per iniuriam rasa, maximè verò, si inæquali tonsore id fiat, s. s. e. ^{Tulit itaque Hanon seruos Dauid, rasiq̃ dimidiam partem barbæ eorum, &c.}

FACIES TOTA.

MULTIPLES gestus & habitus facies admittit, quoscunque interior animi vis, siue sponte affectibus susceptis, siue coacta perturbationibus induit, s. s. e. ^{Cor hominis mutat faciem ipsius, siue in bona, siue in mala.}

Faciem in rem aliquam ponere, intentionem, studium, attentionem, operamq̃ præstantis gestus est, vt, Si alienatus fuerit à me, & posuerit idola sua in corde suo. Et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam. Et, Fili hominis, pone faciem tuam contra filios Amon. & Pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti. & Non auertam faciem meam à vobis, quia sanctus ego sum, dicit Dominus.

Huc pertinet faciei illuminatio, quod ad gratiam, fauorem & providentiam refertur. vt, Faciem tuam illumina super seruum tuum.

Contrā verò faciem auertere vel abscondere, negligentis, renuentis, auersantis atque detestantis habitus est: Quia non desepit deprecationem pauperis; nec auertit faciem suam à me. & cum clamarem ad eum, exaudiuit me. & Quare faciem tuam auertis, & obliuisceris inopiam nostram? & Auertente autem te faciem tuam, turbabuntur, &c.

Faciem demittere, eorum est, quos conscientia accusat, & Deo ingratos arguit, & causa sua premit. Contrā verò, faciem tollere, eorum est, quos bona conscientia, & spes, fidesq̃ erigunt, charitas quoque animat, s. s. e. ^{Genes. 4. 6.} Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris, tolles? scilicet faciem. Sic enim Hebraicum verbum נָחַם interpretatur. Et tunc super omnimotentem delictis afflues: & eleuabis ad Deum faciem tuam. & Vique quo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum tollitis?

Facies etiam in terram demittere, adorantis & tremētis diuinam maiestatem habitus est, s. s. e. Sed & omnes filij Israel videbant descendentem ignem & gloriam Domini super domum, & corruentes proni in terram, super pauimentum stratum lapide, adorauerunt. Sic in faciem procubuit Christus, dum nostrorum debitorum pondere pressus oraret.

Idem habitus grati & gratias agentis animi signum est. Sic Ruth cadens super faciem suam, & adorans super terram, dixit, Vnde mihi hoc? &c.

Et etiam facies superbiæ atque arrogantia index, s. s. e. Er humiliabitur superbia Israel in facie eius. Pudor ac verecundia in facie visitur, & summæ miserie species quadam indigna visu. quam ob rem quibusdam vel vitro, vel ab aliis facies velantur, in eiusmodi perturbationibus, vt in damnatis publica auctoritate olim factitatum legimus.

Ad hoc genus illa referuntur: In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine effereris, faciem tuam velabis, & Necdum verbum de ore regis exierat: &

statim operuerunt faciem Aman. Et huc illud pertinet apud Isaiam: Facies combustæ vultus eorum. Sic & Susanna os velatum habuisse dicitur, ob pudorem, cum ad calumniam publicè à iudicibus raperetur.

Facies lota letitiam atque sedatum, compositumq̃que animū indicat. Sic Ioseph lota facie cõtinuit se. & s. s. e. ^{Gen. 44. 31.} Er cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua.

Sordida verò facies lugentis & mœretis habitus est, quæ si ex animo & affectu sit, miseriam arguit: sin verò ex studio & simulatione, hypocrisim prodit, s. s. e. ^{Job. 16. 16.} Facies mea intumuit à fletu. & Nolite fieri sicut hypocritæ tristes; exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes.

Facies aliquando conuertitur in aliquem locū mentis intendendæ causâ, ne sensus presentibus vel rebus, vel personis diuertat à proposito. Sic Ezechias Deum deprecaturus faciem ad murum conuertit.

Ante faciem alicuius aliquid facere publicè, palam & cum contemptu agentium est, s. s. e. ^{Populus, qui ad iracundiam prouocat me, ante faciem meam semper. & Respondebit arrogantia Israel in facie eius.}

Faciem alicuius conspurcare, abominationem & contemptum, detestationemq̃que significat. vt, Ecce ego projiciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrum, sterces solemnitarum vestrarum. Huc pertinent illa sputa in Christi faciem ab improbiis hominibus coniecta.

Faciem alicuius rogare siue deprecari, reuerentium obseruantiumq̃que gestus est, & plurimum ei, quem rogant, tribuentium, vt scriptum est: Requiesces, & non erit, qui exterreat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi.

Faciem alicuius videre, gratiam, familiaritatem, consuetudinemq̃que indicat, & facilitatem agendi & impetrandi apud eundem, s. s. e. Videte ne condemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, quod angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est. & Interrogauit sapientes, qui ex more regio, semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta. consilio, scientium leges & iura maiorum, Charfena & Sethar, &c. septem duces Perfarum atque Medorum, qui videbant faciem regis.

Facie ad faciem aliquid agi, publicè, sine vilo intermedio, aut impedimento agi interpretatur. vt, Adducam vos in desertum populorum, & iudicabor ibi vobiscum facie ad faciem.

VLTIVS.

VARIA etiam & multiplici forma vultus mutatur, quod & Latinum ipsum indicat nomen. Estq̃que variari animi affectionum index plerumq̃ certissimus; pallidus enim vultus mœstittiam, timorem & dolorem prodit, s. s. e. ^{Quare vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, & conuerse sunt vniuersæ facies in auruginem.}

Vultus obsecrus & niger, miserie & laboris, vehementisq̃que animi turbationis index est, s. s. e. ^{Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei; Hebraicus sermo nigrum vultum describit. & A facie eius cruciabantur populi, omnes vultus redigentur in ollam. & Facies eorum omnium sicut nigredo ollæ.}

Vultum erubescens, & pudor, rubore tingit, s. s. e. Et in omni facie, confusio, Hebraicè rubor est.

Mœrens vultus, siue, vt Hebraicè legimus, malus vultus, animi nonnunquã etiam & corporis ægritudine prodit, s. s. e. ^{Quare vultus tuus tristis est, cum te ægrotum non videam? non est hoc frustra, sed malum nescio quod, in corde tuo est. & Timui valdè ac nimis, & dixi regi, Rex in æternum viue, quare non mœreat vultus meus, quia ciuitas domus sepulchrorum patrum meorum deferta est? Atque ita vultum summi Sacerdotis ex animi dolore cõmutatum fuisse, in libro Machabæorum legimus. Vultus turbatio animi quoque perturbationem significat, s. s. e. Tunc facies}

cies eius commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum.

Vultu etiam iram, indignationemq̃que significamus. Sic Christus circumspēctus veritatis aduersarius, indignationem ex illorum malitia ostendit.

COLLVM.

COLLVM ornatum auro, vel alio monili, ingenuitatem, libertatem atque placidum vitæ vsum indicat. Sic Ioseph collo torques aurea circumposita est. & Supplex varia ad ornanda colla congeritur. & Vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. & Quicunque scripturam hanc manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo suo.

Collum erectum aut extentum, libertatem nonnunquam, interdum arrogantiam & insolentiam libertatis, & ingenuitatis amulgam significat. vt, Cucurrit aduersus eum collo erecto. Er pingui ceruice armatus est: & in collo eius morabitur fortitudo. Er pro eo quod eleuata sunt filia Sion, & ambulauerit extento collo.

Ex superiori autem ratione collum depressi aut subiecti significatio petitur, quæ seruitutem, oppressionem, fractiq̃que animi obedientiam indicat, à iugalibus animantibus siue translata figura, siue sumpto more, s. s. e. Quicunque non curauerit collum suum regi Babylonis, &c. & Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum. & Iugum iniquitatum mearum in manu eius; conuoluetur sunt, & impositæ collo meo. & Solue vincula colli tui captiua filia Sion.

Hoc autem perpetuò significant carenæ, vincula, iugaq̃que collo imposita. vt, In illa die auferetur onus eius de humero tuo, & iugum eius de collo tuo. & Ego cogito super familiam istam malum, vnde non auferetis colla vestra.

In collum alicui procumbere ad exosculationem, tenerrâ & feruentem charitatem significat, habituq̃que est vel nimij, ex amate personæ desiderio doloris; vel gaudij magni ex eadem recepti, s. s. e. ^{Currens itaque Esau obuiam fratri suo, amplexatus est eum, stringensq̃ collum eius exofculatus, fleuit. Et cum amplexatus recidisset in collum Biniamin fratris sui, fleuit. & Magna aurem fletus factus est omnium: Et procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum.}

HVMERVS.

HVMERVS lauis siue attritus, & caput caluum, magnum assiduumq̃que laboris subeundi onus arguit, s. s. e. Nabuchodonosor rex Babylonis fecit seruire exercitum suum seruitute magna: omne caput decaluum est, & omnis humerus depilatus. Humeris enim onera accipiuntur ab hominibus, s. s. e. Et numerauit septuaginta millia virorum portantium humeris. Et humero imponimus ea, quæ chara nobis sunt, & nostra cura ferenda suscipimus, vt bonus ille pastor ouem.

Significat autem obedientiam, & imperij obsequium, humerus onus baiulans aut personam. vt, In humero meo portem illum, &c. Et seruiet ei omnes humero vno. Humerus recedens detrectantis imperium, onusq̃que auersantis habitus est, s. s. e. Et dederunt humerum recedentē, & ceruicem suam indurauerunt. Humero quoque inniti obnitiq̃. solemus, idq̃. significat humeri mentio in sacris, s. s. e. Pro eo, quod humeris impingebatis, &c. Sic etiam apud Zachariam Hebraicè legimus. Et dederunt humerum recedentem. Et victoriam, debellationem atque disipationem eiusmodi orationes significant, Aperia humerum Moab. & contractus es, & lacerasti omnem humerum eorum.

BRACHIA.

BRACHIVM extensum vel eleuatum potentiam & facultatem ad rem gerendam conficiendamq̃que significat: estq̃que victorum & triumphantium habitus, s. s. e. Redimam vos in brachio excelso. & Per pugnam & robustam manum, extentumq̃que brachium. Et in

signis & in portentis & in manu robusta, & brachio extento. Brachium roborare vel confortare, est sese strenuè præbere ad opus faciendum, s. s. e. Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachiū suum.

Brachium sigillatum memoriam, recordationemq̃ indelebilem indicat, s. s. e. Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.

CVBITVS.

IN cubitum recumbere, est immorantium, & familiariter secudeque agentium, s. s. e. Cum aliena muliere ne sedcas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum.

PECTVS.

PECTVS ciliciis indutum in muliere, luctum significat & miseriam arguit. est enim calamitosarum habitus eiusmodi, s. s. e. Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant.

Pectoris percussio lamentantium gestus est, & miseriam profitentium, aut calamitatem, vel propriam, vel alienam dolentium, s. s. e. Et omnis turba eorum, qui simul aderant, ad spectaculum istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes capita sua reuertebantur.

Supplicum etiam gestus est, pectoris percussio. Sic enim Publicanus à longè stans, percutiebat pectus suam.

MANVS.

MEMBRORVM omnium totius humani corporis manus vt habilissima & in omnem partem motu facillima; ita etiam & multiplicis habitus artifex, & variae significationis est index. Sunt autem binæ manus dextra & sinistra, interdum altera, interdum etiam utraque, & motum & habitum efficit, quorum precipuas formas indicabimus.

Manus altera sublata & erecta, vel extensa, vim & robur potentiamq̃. indicat. vt, Exurge Domine Deus, & exalteretur manus tua, & Extendisti manum tuam, & deuorauit eos terra. Et extendam manum meam super Iudam, & super omnes habitantes Ierusalem, & disperdam homines à facie terræ, dicit Dominus Deus. Et in his omnibus, non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extensa. Et tantum in me vertit, & conuertit manum suam tota die.

Manus etiã altera, videlicet dextra, eleuatur, ad iuramentum, s. s. e. Leuo manum meam ad Dominum Deum celi & terræ. & Idcirco hæc dicit Dominus, Ego leuavi manum meam ad gentes, quæ in circuitu vestro sunt, vt ipsæ confusionem suam portent, & Audiui viri, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum eleuasset dextram & sinistram suam in cælum, & iurasset per viuentem in æternum.

Manus arcu impleta, certam iaculandi facultatem & peritiam indicat, s. s. e. Quoniam extendi mihi Iudam, quasi arcum impleui Ephraim.

Manum in aliquem extendere vel mittere, ad ferientis habitum refertur & ad res diripiendas, s. s. e. Sed extende paulum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet. Et manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius.

Manus extensa pacificatoris & silentium indicentis habitus est. Sic Alexander manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Et Paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem, & magno silentio facto allocutus est lingua Hebræa, dicens, &c. Et idem extensa manu defensionem suam, coram Agrippa rege exoritur est, & Vocauit & non audistis, & extendi manum meam, & non erat qui aspiceret. & Supra montem exaltate vocem; & leuate manum, & ingrediantur portas duces. Manus ori admota habitus est tacetis, & modestè agētis, admirantis etiã, secumq̃. reputantis, s. s. e.

[Marginal notes on the left side of the page, including references to various biblical passages and authors like Augustinus, Hieronymus, etc.]

[Marginal notes on the right side of the page, including references to various biblical passages and authors like Augustinus, Hieronymus, etc.]

Manus s. s. e. Si enim intellexisset ori suo imposuisset manum. & Attendite me, & obstupescite, & superponite digi- tum ori vestro, Hebraicè, manum. & Principes cessabant loqui.

Observantia. Est etiam observantia erga alium, habitus & cultus signum, s. s. e. Et latatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manum meam ore meo.

Indicatio. Manum extendere ad indicandam & probandam, confirmandamque sententiam aut personam, s. s. e. Et extendens manum in discipulos suos dixit, Ecce mater mea, & fratres mei.

Feodus. Manum dare, habitus est feodus & societatem firmantis cum alio, aut sese in alterius potestate. n. de- dentis, s. s. e. Agypto dedimus manum, & Assyriis, ut futuramur pane. & Spreverat enim iuramentum, ut solueret feodus & Ecce dedit manum. & Clamate adversus eam, ubique dedit manum suam.

Exhortatio. Manum alterius apprehendere, admonentis, hor- tantis, & robur addentis est, s. s. e. Hæc enim ait Do- minus ad me, Sicut in manu forti erudiuit me.

Auxilium. Aliquando habitus est auxilium ferentis: vt, Non est qui apprehendat manum eius, ex omnibus filiis, quos nutriuit. Est etiam deducendum habitus: In quo apprehendi te ab extremis terra.

Remtere. Manum dextram retrò vertere, eius est, qui implo- ratum auxilium negat, s. s. e. Auertit retrorsum dex- tram suam à facie inimici.

Auxilium. Manus porrectio auxilium, opemque significat. Sic Petrus t Tabitam erigat, manum porrigit. & Ie- sus in mari manum extendens, apprehendit Petrum.

Oratio. Manus in altum sublata, orantis & miseriam suam profitentis habitus est, s. s. e. Dum oro ad te, dum ex- tollo manus meas ad templum sanctum tuum. & In die tribulationis meæ, Deum exquisivi manibus meis nocte, contra eum, & non sum decipus. &, Clamaui ad te Domine, tota die, expandi ad te manus meas. & Expandit Sion manus suas; non est qui cõsoletur eam.

Munerum oblatio. Manus porrigere, munera offerentiũ habitum adno- tauimus esse. vt, Æthiopia præueniet manus eius Deo.

Oblatio. Manus implere, est initiari ad munera & sacrificia offerenda. vt, Si quis sponte offert, impleat manum suam hodie.

Innocentia. Manus sibi lauare, innocentiam & puritatem atque alienationem à malo vel opere, vel consilio profitentis habitus est, s. s. e. Ergo sine causâ iustificauit cor meũ, & laui inter innocentes manus meas. Et Pilatus postu- lata aqua, lauit manus coram populo.

Gratulario. Manus tolluntur etiam ad publicam gratulationem Deo præstandam, atque ad laudem, s. s. e. Et respon- dit omnis populus, Amen, amen, eleuans manus suas.

Neglectio. Manus in sinu tenere, otiosi, negligentisque habitus est, s. s. e. Vt quid auertis manum tuam & dextram tuam de medio sinu tuo in sinem?

Negligentia. Præterea manus remissa, negligentiam aut mcesti- tiam magnam arguit. Sic Græcè apud Ecclesiasticum, manus remissa dicuntur. i. negligentes sancta opera. & Propter quod remissas manus & soluta genua erigite.

Gratulario. Manibus plaudere, iridentium, insultantium, ex- plodentiamque est. vt, Omnes, qui audierunt auditio- nem tuam, compreserunt manum suam super te, quia super quem non transiuit malitia tua? & Plaufe- runt super te manibus, omnes transientes per viam.

Insuperandũ. Manum sub femore Abraham posuit famulus, anti- quo & arcano iurifurandi ritu. sed erat iuramentum cum execratione & imprecatione violentis.

Spes. Manum fortificatio, animum, spem certique au- xilij & salutis expectacionem significat, s. s. e. Con- fortentur manus vestrae, qui auditis in his diebus ser- mones Prophetarum.

Studium. Manu tangere rem vel personam, studium & volun- tatem ad rem efficiendam indicat, s. s. e. Et miserus Iesus, tetigit oculos eorum, & conspectum viderunt. Et extendens Iesus manũ, tetigit eũ, dicens, Volo, mudare.

Manus imposita aliis potestatem superiorem signifi- cat communicatam ei, cui manus imponuntur, & offi- cij, muneris ac vicis traditione atque auctoritatis etiam dignitatisque concessionem. Sic Christus eleuatis sine extensis manibus benedixit Apostolis. Sic ministerij concessio Paulo, & Barnabæ ostensa est; namque ieiunantes & orantes imponentesque eis manus, dimiserunt illos. Et moneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum. Quod de manuum impositione ab Apostolis facta, ad confirma- tionis sacramentũ, in Actis legimus, aliàs explicabimus, nam maioris est operis, & ad Sacramenta pertinet.

Victimis mactandis manus, ij qui sacrificabant, im- ponere solebant, eo habitu suorum ipsorum reatum professi, & debiti exsolutionem, atq. vices victimis ipsis expiationis causâ tradentes, magna arcani mysterij de Christo significatione.

Manus etiam imponuntur alicui vel sanãdo, vel libe- rando, ad indicandã voluntatem & intentionem certã, efficacitatemque cum ipso exitu conuenientem, s. s. e. Contigit autem patrem Publij febribus & dysenteria vexatum iacere, ad quem Paulus intrauit: & cum ora- fer, & imposuisset ei manus, saluauit eum.

Præterea, in benedictione atque felici imprecatio- ne manus imponebantur: estque intentionis & atten- tionis habitus. Sic Christus manus pueris imponebat. Et Apostolis manus imponentibus, descendit Spiritus sanctus in Samaritanos.

Manus sublata habitum eius, qui rem aliquam vo- lens suscipit, indicat, s. s. e. Et leuauit manus meas ad mandata tua, quæ dilexi. Et tota die expandi manus meas ad populũ incredulũ, qui graditur in via nõ bona.

Manus expansæ petentis & rogantis habitum indi- cant, s. s. e. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. Et cum extenderis manus vestras, auertam oculos meos à vobis. Nonnunquam miserii auxilium implorantis, vt, Vox filia Sion inter morientes expandentesque manus suas.

Manuum concussio, complosio miserorum & plan- gentium est. Manuum plausus, approbationis & laudis significationem fert, s. s. e. Feceruntque eum regem, & vnixerunt; & plaudentes manibus, dixerunt, Viuat rex. &, Omnia ligna regionis plaudent manu.

Manus remissa timorem, consternationem, & ani- mi deiectionem significant, s. s. e. Propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis contabescet. Et omnes manus dissoluentur, & omnia genua fluent aquis. & Dissoluta est Damascus, versa est in fugam. & Noli timere filia Sion, non dissoluantur manus tuæ.

Manus super lumbis dolorem arguunt impoten- tem; qualem parturientes ferunt. vt, Quare ergo vidi omnis viri manũ, super lumbos suos, quali parturientis.

Idem etiam manus super caput, significant, dolorem videlicet, & moerorem animique impatientiam, s. s. e. Manus tuæ erunt super caput tuum, quoniam obtinuit Dominus confidentiam tuam.

Manuum propriarum commissio & complicatio, aut complexus brachiorum ad pigrorum, desidum, & stul- torum notas indicandas facit, s. s. e. Stultus compli- cat manus suas, & comedit carnes suas, dicens, &c.

Manus concisæ & inscalpta, vnguibusque lacerata, luctus & calamitatis planctum produunt, s. s. e. Omnis barba rasa erit, & in cunctis manibus colligatio (He- braicè, incisio.) Illud verò, quod scriptum est, Laua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me, amatis & charè persone languori succurretis habitus est.

Palman alterius tangere, habitus est fidem mutuum sibi dantium, federe, aut alio pacto conuenientium, s. s. e. Noli esse cum iis, qui defigunt manus suas (He- braicè, palmas tangunt.)

Palmarum in sublime expansio, habitus est eorum, qui petentes orant Deum, s. s. e. Cum egressus fuero, extendam manus meas ad Dominum, & cessabunt tonitrua,

nitrua, & grando non erit. Multa exempla Hebraicè sunt, in quibus palmarum mentio fit, ab interpretibus Latinis manuum nomine reddita.

Palmas etiam extendere, eorum est, qui alienam ino- piam subleuant, s. s. e. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes.

DIGITVS.

DIGITVS ori ad motus, silentium, taciturnitatemque significat, s. s. e. Tace, pone digitum super os tuũ, & Principes cessabant loqui, & digitum superpone- bant ori suo.

Digito loqui aut meditari, malitosorum & stulto- rum nota est, s. s. e. Homo apostata vir inutilis est, ter- rit pede & digito loquitur. Et, Si desieris exereere digi- tum & loqui, quod non prodest.

Digito rem aliquam attingere, vel operam quamvis minimam adhibentium habitus est, s. s. e. Alligant enim onera grauiã & importabilia, & imponunt in hu- meros hominum; digito autem suo nolunt ea mouere. & Vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrige- ret linguam meam.

Est etia attendentis & vltro volentis rem facere: Sic Christus digitos suos in auriculam eius immisit, quem sanari volebat. Idem digito scribebat in terram, veluti intentus ad aliud agendum; & a proposita sibi qua- sitione animum auertens illorum furoris sedandi causã.

Est etiam digitorum immissio in rem aliquam, exa- minationis & argumenti genus aperti, quasi manuum contractatione res probetur, s. s. e. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, non credam. & Infer di- gitum tuum huc, & vide manus meas.

DEXTRA.

DEXTRAM dare eorum est, qui amicitiam so- cietatemque simul ineunt, & munus communio- nem profertur, s. s. e. Iacobus & Cephas & Io- hannes, qui videbantur columnæ esse, dexteram de- derunt mihi, & Barnabæ societatis. Et, Nunc itaque demus dexteram hominibus istis, & faciamus cum illis pacem.

Dexteræ exaltatio, habitus est prævalentis & victo- ris, s. s. e. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua.

Dexteram accipere victorem est, salutem cum victis vel de deditis paciscentium, s. s. e. Et clamauerunt ad Si- monem, vt dexteram acciperet.

Ad dexteram Dei Christus sedes, & proximũ patri ipsi secundum auctoritatis locum tenet qua homo est: nam qua Deus, aliam disputationem hic locus postulat sublimiorem.

Ad dexteram & ad sinistram federe alicui, proximos dignitatis & auctoritatis gradus obtinentium situs est, s. s. e. Dic vt duo filij mei sedeant, vnus ad dex- teram tuam, & alter ad sinistram tuam, in regno tuo.

SINISTRA.

SINISTRA firmitudinem significat, ideoque eius vsus ad firmandum retinendumque est aptior, s. s. e. Sinistram suam misit ad clauum, & dexteram ad fa- borum malleos. & Tenuerunt sinistra manibus lam- pades, & dexteris sonantes, &c. Et longitudo dierum in dextera eius, & sinistra eius diuitiæ & gloria. & Cor stulti in sinistra illius. Et dormire super latus sinistram iubetur Ezechieli, ad durationem & cordis immobili- tatem significandam. Denique arcus & clypeus & eius- modi, quæ firmitudine magis quam dexteritate & agi- litate indigent, ad vsũ sui, sinistra tenentur manu, s. s. e. Percutiam arcum tuum in manu sinistra tua. Et huc pertinet illud, quod in Apocalypsi legimus, An- gelum habuisse dexterum pedem in mari, & sinistram in terra.

TERGV M.

TERGA vertere in bello, fugam arguit, eamque

Itaque rex Sodomorum & rex Go- morthæ terga verterunt. Et cunctorum inimicorum tuorum contra te terga vertam.

Post tergum alicuius ire, obsequij periphrasis est; cui enim ordinem famuli dominum, vel ducti ductorem ponè sequentes obseruant, s. s. e. Nolite recedere à ter- go Domini. &, Præcedite me, ecce post tergum sequar vos. Et auersi fuimus ne iremus post tergum Dei nostri, & Qui auertunt de post tergum Domini. &, Auris tua audiet verbum post tergum monentis.

Post tergum alicuius clamare, ipsum recedentem sequi & reuocare est. vt, Surrexit autem Dauid post eum, & egressus de spelunca clamauit post tergum Saul. & Cumque illa pergeret, vt adferret, clamauit post tergum eius.

Post tergum aliquid projicere, negligentia, contem- ptus aut minoris estimationis indicium & consilium arguit, s. s. e. Proiecasti post tergum tuum omnia pec- cata mea. & Verterunt ad me tergum, & non faciem.

DORSVM.

DORSO onera accipiuntur, idè calamitatum, seruitutis & grauissima conditionis vsus huiusmodi orationibus indicantur; Possisti tribulationes in dorso nostro. Et dorsum eorum semper incurua. & Diuertit ab oneribus dorsum eius. & Supra dorsum meum fa- bricauerunt peccatores. & Virga in dorso eius, qui in- diget corde. & Virga in dorso imprudentium. & Con- teram virgam eius de dorso tuo. Ad hanc rationem illud pertinet; Super dorsum cilicium: hic enim habi- tus mcestorum & calamitosorum est.

Dorsum etiam præbere, idem quod terga vertere, aut cedere victori plagas inferenti est, s. s. e. Percu- te dorso inimicorum eius. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum. & Quoniam pones eos dorsum in re- liquiis tuis.

Est autem in dorso maxima totius corporis roboris pars, s. s. e. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.

LUMBVS.

IN lumbis virtus virilitasque est, quæ omnibus mem- bris totius corporis communicata efficacitatem addit, s. s. e. Fortitudo eius in lumbis eius. Igitur lumbi ac- cincti vel succincti, habitum præferunt strenui, ad rem gerendam parati & prompti, s. s. e. Accinge lumbos tuos, & tolle baculum in manu tua, & vade. & Accin- ge lumbos tuos, & tolle lenticulam hanc olei in manu tua, & vade in Ramoth Galaad. & Accinge sicut vir lumbos tuos, & interrogabo te, & responde mihi. & Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, loquere ad eos omnia quæ præcipio tibi. Et erit iustitia cingulum lum- borum eius. & Sint lumbi vestri præcincti. Et multa alia huius significationis exempla.

Contã verò lumbi dissoluti, dolentes, contrafracti, infirmi- tati, infirmitudinem, doloris impotentiam, debilita- tatemque magnam arguunt, s. s. e. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, non est sanitas in carne mea. & Repleti sunt lumbi mei doloribus. & Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum? Et conuulserunt lumbos meos.

Saccus circa lumbos, ad mcestorum, calamitosorum, dolentium aut pœnitentium, & supplicum habitum refertur, s. s. e. Ponamus itaque saccos in lumbis no- stris; & funiculus in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel. & Accingite lumbos vestros. Atque eiusmodi illi erant, qui apud prophanos historicos ha- bitus supplices dicuntur.

CRVRA.

CRVRA feminarum vestibus diductis altiusque præcinctis nuda, migrandi longiusque peregrinandi co- gitationem indicant, s. s. e. Reuclata crura tua, transi flu- mina virgo filia Babylon.

Potestas, auctoritas. Mat. 8. 3. Luc. 2. 6. 9. Act. 13. 3. 2. Tim. 1. 6. Act. 8. 16. Sacrificatio. Lenit. 4. 13. Lenit. 8. 14. Intentio. Efficacia. Act. 28. 3. Susceptio. P. Sal. 118. Isai. 65. 2. Pectus. P. Sal. 142. 6. Isai. 1. 15. Misericordia. Ierem. 4. 31. Plausus. 4. Reg. 11. 13. Isai. 55. 12. Timor. Pauor. Isai. 13. 6. Exech. 7. 16. Ierem. 49. 24. Soph. 3. 17. Ierem. 50. 42. Dolor ve- herens. Ierem. 30. 6. Dolor gra- uissimus animi. Ierem. 2. 37. Pignora. Desidia. Ezech. 4. 5. Calamitas. Luctus. Ierem. 48. 37. Amoris au- xilium. Cant. 1. 6. Conueniens Pectio. Fides iustis. Ierem. 22. 26. Oratio. Pectio. Ezech. 9. 4.

Gen. 14. 10. Exod. 14. 27. Obsequium. 1. Reg. 12. 10. 1. Reg. 25. 19. Isai. 59. 13. Soph. 1. 6. Isai. 30. 21. Renocatio. 1. Reg. 24. 9. 3. Reg. 17. 11. Negligentia Oblatio. Conspicua. Isai. 18. 17. Ierem. 2. 27. Ierem. 32. 33. Gravis conditio. Scruis. P. Sal. 67. 24. P. Sal. 80. 7. Prou. 10. 13. Prou. 26. 3. Neh. 1. 13. Ierem. 48. 37. Fuga. Cessio. Deu. 33. 11. P. Sal. 17. 45. P. Sal. 20. 17. Vis. Robur. 3. Reg. 12. 10. Strenuitas. Prompti- tudo. Ierem. 40. 12. 4. Reg. 4. 29. 4. Reg. 9. 12. Ierem. 1. 17. Isai. 11. 5. Luc. 11. 31.

FOE MVR.

FOE MVR siue coxam ferire, eorum est, qui sese deceptos, aut aliis errantes agnoscunt, s. s. e. Postquam enim conuertisti me, egi poenitentiam; & postquam ostendisti mihi, percussisti foemur meum. Sic & apud Ezechielem.

Reuerentia. Subiectio. Rom. 14. 11.

GENVA.

GENVVM curuatio siue flexio, obedientiae, obsequij & reuerentiae habitus est, s. s. e. Viuo ego; dicit Dominus, quod mihi flectetur omne genu. & In nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, &c. Est etiam orantium, supplicantium & adorantium habitus; siue eiusmodi actiones ad diuinum cultum, siue ad exhibitam homini alicui praestanti reuerentiam referantur, s. s. e. Surrexit Salomon a conspectu altaris Domini. vtrumque enim genu in terram fixerat. Et cum venisset, curuauit genua contra Eliam, & precatus est eum, & ait, &c. Et curuauit genua mea ad Dominum Deum meum, & Relinquam mihi septem millia, quorum genua non sunt curuata ante Baal.

Adoratio. Supplicatio. Oratio. 3 Reg. 8. 54

4 Reg. 1. 13

2. Est. 9. 5

3 Reg. 19. 18.

Depercatio. Luc. 3. 21.

1. Isai. 66. 12.

Vis. Robur. Dani. 10. 10

Infirmi- tudo. Debilitas. Psa. 108. 24.

2. Ez. 7. 17.

Dan. 5. 6.

1. Isai. 35. 3.

1. Isai. 4. 4.

Recreatio. Gen. 18. 4.

Gen. 43. 24.

Horridus cultus. 2. Reg. 19. 25.

1. Thes. 1. 9.

Iter longum. 1. It. 2. 24.

Infulatio Irritio. Eze. 25. 6.

Pro. 6. 12.

Constantia. Psa. 115. 12.

Psa. 55. 14.

Ecd. 4. 17.

Inconstan- tia. Titubatio. Psa. 72. 2.

Psa. 37. 17.

Psa. 93. 18.

1. It. 14. 20

Temeritas.

PEDES.

PEDEM lotio ad recreationem & munditiam atq. laboris remissionem facit, ideoque inter honestas delicias atque inter hospitalia officia ponitur, s. s. e. Adferam pauxillum aquae, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Et introductis domum, attulit aquam, & lauerunt pedes suos.

Contra vero pedes illoti, horrorem & asperitatem cultus & vitae, ex merore aliquo arguit, s. s. e. Mephibosethque filius Saul descendit in occursum regis illotis pedibus, & insonsa barba. & Sordes eius in pedibus eius. Pes nudus longum iter indicat factum, quo calcei detricti sunt: estque vna, ex incommoditatibus, quae peregre proficiscentibus accidunt, s. s. e. Prohibe pedem tuum a nuditate, & guttur tuum a siti.

Pede percutiunt irrisores & insultantes alienis calamitatibus, s. s. e. Pro eo quod plauisti manu, & percussisti pede, & gauisus es ex toto affectu super terram Israel. & Homo apostata, vir inutilis, graditur ore peruerso, terit pede, &c.

Pes constans vel rectus, certum, constans & rectum studium propositumque indicat, s. s. e. Pes meus stetit in directo. & Eripuit oculos meos a lachrymis, & pedes meos a lapsu. & Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei.

Contra vero, pedes moti, inconstantis & titubantis habitus cum sint, sententiae mutationem aut dubitationem metumue arguunt, in arcana significatione, s. s. e. Mei autem penes moti sunt pedes, penes effusi sunt gressus mei. & Dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt. & Non det in commotionem pedem tuum. Et si dicebam, motus est pes meus, misericordia tua adiuuabit me. & Haec dixit Dominus populo huic, Qui dilexit mouere pedes suos, & non quaeruit. Pedum festinatio temeritatem arguit, & inconsultam actionem eorum, qui affectus suos impoten-

ter sequuntur, s. s. e. Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. & Cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum. & Qui festinus est pedibus, offendet. & Garrula & vaga quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis. & Vt non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Pedes in compedibus illigati, captiuitatem, seruitutemque, atque integram subiectionem significant, s. s. e. Iniice pedem tuum in compedes illius, & in torquem illius collum tuum.

Aliquando compes in pedibus, impedimentum & laborem durum difficultatemque significat, s. s. e. Compes in pedibus stulto doctrina.

Ad pedes alterius prouolui, adorantis & supplicantis habitus est, s. s. e. Nec his contenta procidit ad pedes regis, flevitque, &c. Et venit quidam de Archifynagogis nomine Iairus; & videns eum, procidit ad pedes eius. & Illae autem acceperunt, & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum.

Calcaneum magnificare, est insolenter aduersus alterum agere, vel insultare. vt Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem.

COR.

COR durum pertinaces, audaces, impudentesque efficit, s. s. e. Domus Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me; omnis quippe domus Israel attrita fronte est & duro corde.

Cor latum vel dilatatum, patientiam, tolerantiam, & magnanimitatem indicat, s. s. e. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis. Cor vero conuasatum vel languens, timoris subiti aut inexpectati, & improuisi periculi est index, s. s. e. Et haec audientes pertimuitis, & elanguit cor nostrum, nec remansit spiritus in nobis, ad introitum vestrum.

Cor ardens, vel incitatum, conscientiam, cogitationem intentam, & quamdam velut diuinationem, & agnitionem spontaneam significat. vt Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in via, &c.

CARO, PELLIS.

CARO & pellis consumpta aut attenuata, infirmitudinem atq. imbecillitatem maximam significat, s. s. e. Verustam fecit pellem meam & carnem meam, contriuit ossa mea.

Carnem propriam comedere, & sanguinem suum bibere, extremae oppressionis & egestatis, atque afflictissimarum rerum est argumentum, s. s. e. Et cibabo hostes tuos carnibus suis, & quasi musto sanguine suo inebriabuntur. Carnibus alienis vesci, extremae & crudelissimae vltionis aut etiam inuidiae est, s. s. e. Si non dixerunt viri tabernaculi mei, quis det de carnibus eius, vt fatueremur?

PRACORDIA, VISCERA.

VISCERA magna, eademque commota, misericordiae maximae significationem ostendunt, s. s. e. Vbi est zelus tuus, & fortitudo tua? multitudo viscerum tuorum, & miserationum tuarum super me continuerunt se. Praecordiorum commotio & tentatio grauis, dolorem, perturbationemque arguit, s. s. e. Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me. & Interiora mea effruebunt, absque vlla requie, praeruerunt me dies afflictionis.

OSSA.

OSSIVM tremor, & cordis comminutio animi dolorem, indignationemque vehementem prodit, s. s. e. Contritum est cor meum, contremuerunt omnia ossa mea, factus sum quasi vir ebrius; & quasi homo madidus a vino, &c.

COLOR.

IN colore etiam totius corporis, maxime autem vultus varia, nec obscura significatio est. Pallor enim

Psa. 13. 1

Pro. 6. 12.

Pro. 19. 2.

Pro. 7. 11.

Heb. 12. 13

Obedientia. Seruitus. Eccl. 6. 25.

Impedimentum. Difficultas. Eccl. 21. 21

Supplicatio. Adoratio. Eph. 2. 3.

1. Mar. 5. 22

1. Mat. 28. 9.

Insultatio. Psa. 40. 10

Pertinacia. Impudentia. Audacia. Ezech. 7. 1.

Patientia. Magnitudo animi. Pro. 21. 4.

1. Tim. 2. 11.

1. Ios. 2. 11.

Confessio. Suspicio. Cognitio. Luc. 24.

Afflicto. Miseria. 1. Thes. 3. 4

Oppressio. Angustia. 1. Isai. 49. 26.

Inuidia. Vicio. 1. It. 31. 31.

Misericordia. 1. Isai. 63. 14.

Perturbatio. 1. It. 4. 19.

1. It. 30. 27.

Indignatio. Dolor. Perturbatio. 1. It. 23. 9.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

1. It. 30. 27.

timorem, albedo perturbationem, subitamque pudificationem; rubor verecundiam indicat, s. s. e. Non modò confundetur Iacob, nec modò vultus eius erubescet. De hoc autem genere multa in capite de Vultu & facie indicata sunt.

SANGVIS.

SANGVIS occultus homicidium inultum ac impunitum significat, s. s. e. Ecce enim Dominus egredietur de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terrae contra eum, & reuelabit terra sanguinem suum, & non operiet vltra interfectos suos.

Sanguis inundans stragem magnam, s. s. e. Tabescant montes a sanguine eorum.

Sanguine perfusus vir stragem a se editam, victoriamque sibi partam indicat, s. s. e. Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? &c.

Arrogantia. Impudentia. 1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

1. It. 5. 27.

uerunt se, & inuocabant de caelo eum, qui de depositis legem posuit. Paulus in iuuenem praecipitem datum procidit habitu orantis, studiosissimeque contendens apud Deum, de restitutione illius.

Aliquando cubare indignationem impotentem arguit: Sic enim Achab indignatus conbuit auerfa facie.

Recumbere coniuuuarum situs est; olim enim lectis ad mensam stratis, recumbebant, s. s. e. Et super vestimentis pignoratis, accubuerunt iuxta omne altare.

INCLINARI.

INCLINATIO erga aliquem ministerij humillimi & obsequiosi valde significationem habet, s. s. e. Cuius ego non sum dignus, vt procumbens soluiam corrigiam calcamentorum eius.

Caput etiam in terram demittere, mulieres visis angelis, pauore videlicet consternatae.

GENV FLEXIO.

GENIBVS flexis & palmis ad caelum sublatis orat Salomon, & petit. Et Daniel tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat.

Curuare genua, & facies in terram demittere, adorantium, & tremantium diuinam maiestatem habitus esse obseruatur, populo adorante Deum, cuius praesentiam ignis descendens indicabat.

STARE.

STARE in templis aut aliis ante Deum, habitus orantium & postulantium oratione: Sic enim & Sacerdotes stantes orabant, & populus Sacerdotibus adstabat eodem orandi studio affectus. Est etiam laudes diuinis celebrantium. horum generum exempla illa sunt; Sacerdotes autem stabant in officiis suis, & Leuitae in organis carminum Domini, quae fecit David rex ad laudandum Dominum, cunctisque Israel stabat. Et omnis Iuda stabat coram Domino cum parulis, vxoribus & liberis suis. Et Reges videbunt, & con-

ferunt principes, & adorabunt. Atque idem habitus erat eorum, qui vel exponende legi vel concionibus audiendis intererant. Sic Petrus verba facturus, in medio fratrum stetit. Et dixerunt Leuitae, Surgite & benedicite Domino Deo vestro. Et conuertit rex faciem suam, & benedixit vniuersae multitudi Israel; nam omnis turba stabat intenta.

Est etiam habitus curantis rem aliquam agendam, operisq. instantis, s. s. e. Vidi Dominum stantem super altare, & dixit, Percute cardinem, &c. & Tu ergo surge, loquere ad eos omnia, quae praecipio tibi. & Surgens princeps Sacerdotum, ait illi, Nihil respondes? &c.

Assurgere alicui, honoris causa contingit, s. s. e. Videbant me iuuenes, & abscondebantur, & senes assurgentes stabant. Stare ante Deum in consilio, ministeriorum habitus est, cuiusmodi prophetae sunt, s. s. e. Si steterissent in consilio meo, & nota fecissent verba mea populo meo. Et de his, qui nunc hic assistunt, id est, ministrant.

Illud vero, quod apud Habacuq legimus; Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitiorem meam, &c. ad id habituum genus refertur, qui magno studio, non sine difficili labore, magna demum animi contentione, & graui proposito suscipiuntur, a sanctis viris rei postulatæ impetrandæ causa. Ait enim Propheta sibi loco & difficili habitu non moueri decretum fuisse, quoad de grauissima quaestione certum diuinitus redderetur responsum.

Præterea stare coram aliquo, habitus est verba facientis, s. s. e. Illaque confurgens stetit coram eo, & ait, &c.

SEDERE.

SEDENTIVM habitus varia indicat: quorum interpretatio tum ex locis, vbi sedetur; tum ex aliis adiunctis petitur. Sedere enim in excelso, quiete & securitatem

Oratio vehemens & affectuosa. Ad. 19. Indignatio. 3. Reg. 21. 3

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

1. It. 2. 8

Et sunt fauces meae; defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.

AFFECTVS CORPORIS ET ANIMI.

AFFECTVM pars quaedam corpus, pars animum agit, vtrumque etiam pars alia tentat; dicimus autem affectum sine affectionem aliquam grauem passionem, vt dolorem, sitim, famem, desiderium: horum praecipua genera, quorum significatio & vsus in sacris obseruatur libris, breuiter percurreremus.

SVDARE.

SVDOR intentum laborem multamque operam in re aliqua positam arguit. Cumque me conuertissem ad vniuersa opera, quae fecerant manus meae; & ad labores, in quibus frustra sudaueram. Et multo labore frustrata sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo.

Fatigationem, anxietatem & difficultatem aliquam subitam indicat sudor, s. s. e. In sudore vultus tui vesteris pane tuo. Ille autem Christi seruatoris sanguineus sudor arcanam quandam & vehementissimam luctum indicat, quam nos in sacris carminibus & aliis descripsimus. Est etiam aliquando sudor immunditiae significatione notatus, s. s. e. Et non es mundata a sudoribus tuis, neque mundaberis prius, donec quietere faciam indignationem meam a te. & Vitae lineae erunt in capitibus eorum, & feminalia linea in lumbis eorum, & non accingentur in sudore.

ESVRIRE.

ESVRITIO magnum defectum, vehementisque desiderium significat, s. s. e. Animae esurienti etiam amara dulcia videntur. & Esurientibus tulerunt spicas. Et animae effeminatorum esurient. & Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. & Sicut somniat esuriens & comedit: cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius. Et erit anima eorum quasi hortus irriguus, & vitra non esurient. & Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.

SITIRE.

SITIS desiderium vel necessitatis rei vel eius, sine qua esse non possis, ex longa consuetudine antecedentis copiae atque vsus, s. s. e. Descende de gloria, & sede in siti habitatio filiae Dibon. & Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.

Interdum fatigationem & longum iter arguit sitis: vt, Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis defecit. & Prohibe pedem tuum a nuditate, & guttur tuum a siti. Nonnunquam sitis infatigabilitatem rei ad praesens sine vilo fastidio vteritis etiam expetitae significat. vt, Qui bibunt me, adhuc sitient.

OBSTUPESCERE.

OBSTUPESCIMVS ex nouae rei & improuise admiratione, vel ex inopinati consilij noua noticia: vel etiam ex casu aut ruina inopinata: est enim non vulgare aut commune stuporis argumentum, s. s. e. Et factum est miraculum in castis, sed & omnis populus stationis eorum, qui ierant ad praedandum, obstupuit. & Venit Dauid in Nobe ad Achimelech sacerdotem. Et obstupuit Achimelech, eo quod venisset Dauid, & dixit ei, Quare tu solus? Et obstupuit Raima, Gabaa Saulis fugit. Et omnes qui viderunt te in gentibus, obstupescunt super te. Nihil factus es, & non eris in perpetuum.

TREMOR.

TREMOR affectus est metuentium, grauique timore perturbatorum, s. s. e. Hodie incipiam immittere terrorem, atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni caelo.

Magnam etiam perturbationem, siue ex timore, siue ex praesenti dolore tremor arguit, s. s. e. Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam. Et tunc conturbati sunt principes Edom, robu-

stos Moab obtinuit tremor, & Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebrae.

HORRERE.

CORPORIS horror animi dolorem, moestitiamque prodit, s. s. e. Circumfusam enim erat moestitia quaedam viro, & horror corporis. per quae manifestus aspectibus dolor cordis eius aspicebatur.

PVDIFIERI, CONFVNDI.

PVDOR qui & confusio atque erubescencia dicitur, affectum animi, perturbationem eius arguit, qui vel consilij constantem initi, vel concepti voti imposuerit, s. s. e. Qui persequuntur me, cadent, & infirmi erunt, confundentur vehementer, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur. & Ad te Domine leuavi animam meam, Deus meus in te confido, non erubescam. & Non erubescant in me, qui expectant te Domine virtutum. Et confundantur & deficiant detrahentes animae meae. Et confusi sunt agricolae, vlulauerunt vitatores, &c.

Arguit etiam huiusmodi affectus malefactorum poenitentiam, nonnunquam quidem seram, semper autem extortam, s. s. e. Confundantur omnes, qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis. & In die illa non confunderis super cunctis adinuentio-nibus tuis, quibus praevaticata es in me.

Pudescit etiam accusator, qui non docet crimen aut calumniam in eo, cuius nomen detulerit, s. s. e. Sed cum modestia & timore, conscientiam habentes bonam, vt in eo quod detraherent, de vobis confundantur, qui calumniantur vestram bonam in Christo conuersationem.

PARTVRIRE, PARERE.

PARTVRIENS habitus ingentem dolorem, discrimenque magnum arguit, s. s. e. Ecce parturit iniustitiam, concepit dolorem. & Ibi dolores, vt parturientis. & Propterea impleti sunt lumbi mei dolore: & angustia possedit me, sicut angustia parturientis. & Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis. & Nunc quare mœrorem contraheris? Nunquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus perit? Quia comprehendit te dolor sicut parturientis. Et filij venerunt vsque ad partum, & vires non habet parturientis.

Parere filios absque dolore subitam & insperatam salutem indicat, s. s. e. Antequam parturiret, peperit, antequam veniret tempus eius, peperit masculum.

CIRCA ETATES OBSERVATIONES QVAEDAM. PVERI.

PVERI in plateis proiecti & neglecti calamitosissimum arguunt ciuitatis statum, s. s. e. Effusum est in terra iecur meum, super contritionem filiae populi mei, cum deficeret paruulus & lactens, in plateis oppidi. Et leua ad Deum manus pro anima paruulorum tuorum, qui pereunt in fame, in capite omnium compitorum.

Puerorum ludantium frequentia salubritatem & securitatem magnam significat, s. s. e. Et plateae ciuitatis complebuntur infantibus, & puellis ludentibus in plateis eius.

SENESES.

SENECTVS facilis & iucunda reip. felicitatem arguit, s. s. e. Tunc latabitur virgo in choro, iuuenes & senes simul, & conuertam luctum eorum in gaudium. Illud etiam longuam vitam & rerum securitatem indicat, quod scriptum est. Adhuc habitabunt senes, & anus in plateis Ierusalem, & viri baculus in manu eius, praeter multitudinem dierum.

DE VESTIV.

VESTITVS varia formae conspiciuntur, & distinctam ac diuersam significationem habent. Sunt autem in vniuersum duo praecipua genera, ex materia de-

fnita, interq. se ferè opposita; nam quae ex crassiori horridiorique materia constant, conditionem duriorum vel vitae vel temporis indicant. Contra verò, quae ex tenui, molli & nitida materia sunt, statum & habitudinem indicant iucundiorum: sicut de vtroque genere scriptum est, In melotis & in pellibus caprinis egentes, angustiarum, afflicti, quibus dignus non erat mundus. & Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.

SACCVS.

SACCVS vestitus erat poenitentium, atque praesentem calamitatem deprecantium, vel maxima aliqua miseria, vel arumna, vel pressura affectorum: praeterea publicam poenitentiam vel sponte, vel Ecclesiastico iudicio professorum. Quorum omnium illa exempla sunt. Et accingent se ciliciis, & operiet eos formido. & in omni facie confusio, & in vniuersis capitibus eorum caluitium. & Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, concidisti saccum meum, & circundidisti me lætitia. & Consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis. Et saccum confusi super cutem meam, & operui cinere carnem meam. Ego autem cum mihi molesti essent, induerac cilicio. Et peruenit verbum ad regem Ninivae, & surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Expectata calamitatis deprecationis huiusmodi horrido vestitu fiebant, s. s. e. Quae cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem capiti, & in platea mediae ciuitatis voce magna clamauit, ostendens amaritudinem animae suae. Est etiam eorum, qui publice poenitentiam ineunt, saccos induere, s. s. e. In die autem vigesima quarta huius mensis conueniunt filij Israel in ieiunio & in sacco. Et leuans Dauid oculos suos vidit angelum Domini statem, inter caelum & terram, & euaginatam gladium in manu eius, & versum contra Ierusalem, & ceciderunt tam ipse, quam maiores natu vestiti ciliciis, prostrati in terram. & Si in Tyro & Sidone factae fuissent virtutes quae factae sunt in vobis, olim in cilicio & cinere, poenitentiam egissent.

Est etiam captiuorum vestitus, s. s. e. Et inducam super omne dorsum vestrum saccum, & super omne caput caluitium. Ad hoc genus pertinet illud: Et tu fili hominis fac tibi vasa transmigrationis, & transmigrabis per diem coram eis, &c. Et huiusmodi vestes Ioseph mutasse dicitur, ad Pharaonem Aegypti gratiam, colloquiumque admissus. & Euilmerodach rex Babylonis mutauit vestimenta carceris Ioachim regis Iudae.

Pullatis vestibus vtebantur lugentes & afflicti, s. s. e. Quasi lugens & contristatus (Heb. pullatus) sic humiliabar. & Quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus? Vestibus immundis indutum esse, immunditiam significat, & externam impuritatem, s. s. e. Et Iesus erat indutus vestibus sordidis, & stabat ante faciem angeli. Pannorum vsus pauperum & egestate oppressorum est, s. s. e. Quia vacantes potibus, & dantes symbola consumuntur, & vestietur pannis dormitatio. Et si introierit vir pauper in sordido habitu.

Molles vestes aulicorum & delicatiorum hominum sunt, s. s. e. Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Erenim si introierit in conuentu vestrum vir annulum aureum habens in veste candida. Candidae vestes ad gloriam, maiestatem, puritatemque significandam ostenduntur. Sic enim Christi transfigurati vestimenta facta sunt alba, sicut nix. & Maria vidit duos angelos in albis sedentes. & Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. & Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitae. Et vt ipse spiritus interpretatur, vestes, inquit, byssinae iustificationis sanctorum sunt.

Vestes purpureae siue hyacinthinae supremae & optima conditionis signum: contra verò linaum crudum, extremam significat conditionem, s. s. e. Ab eo, qui vtitur hyacintho, & portat coronam, vsque ad eum, qui

operitur lino crudo. Et in omnibus istis, nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, vt magnificaretur in ea. & Si vales scripturam legere, & interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris.

Vestes fordidae & non lotae, miserorum sunt siue negligentium & vitae peritorum, s. s. e. Mephiboseth quoque filius Saul descendit in occursum regis, illotis pedibus & inconsta barba, vestesque suas non lauerat, a die qua egressus est rex, vsque ad reuersionem eius in pace. Ornatu femineae descriptio ciuitatum delicias & opulentiam indicat, s. s. e. Tu autem vastata quid facies? cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, &c.

NVDITAS.

INFANTILIS nuditas inopiam significat magnam, & necessarium rerum defectum, s. s. e. Ne forte exoliam eam nudam, & statuum eam secundum diem natiuitatis suae. Nuditas & vestimentorum negligentia magnam arguit moestitudinem ex grauissima perturbatione doloris. Arguit etiam rei charissimae desiderium, s. s. e. Super hoc plangam & vlulabo, vadam spoliatus & nudus, faciam planctum quasi draconum, & luctum quasi struthionum.

Nudi etiam aut maxima ex parte spoliati ducuntur, s. s. e. Denua turpitudinem tuam, reuela crura, transi flumina, reuelabitur ignominia tua; & videbitur opprobrium tuum. Et transtite vobis habitatio pulchra confusa ignominia.

Nuditas etiam mentis commotionem: vt vestitus contra sanitatem ostendit; vtroque enim argumento illius hominis, a daemone prius vexati, & deinde a Christo liberati conditiones Euangelista descripsit.

Nuditas in fuga & vestium desertio, fugam vehementem atque impotentem significat, s. s. e. Et robustus corde nudus fugiet in die illa. & Adolescens quidam sequutus est eum, amictus sindone super nudo, & tenuerunt eum. At ille relicta sindone nudus profugit ab eis. Nuditas capitis, & pedum, & labiorum velatio, panis fordidi vsus, haec omnia luctum grauem comitantur, ob desiderium charissimi capitis, s. s. e. Fili hominis, Ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga, & non planges neque plorabis, neque fluent lachrymae tuae, ingemisce tacens. Mortuorum luctum non facies, corona tua circumligata sit tibi. Et calciamenta tua erunt in pedibus tuis. Nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes. Calciamenta derahi, vestium sinibus collectis crura nudari, afflictationum rerum aut omnino pessundatarum signum est, s. s. e. Propter multitudinem iniquitatis tuae, reuelata sunt verecundiora tua, pollutae sunt plantae tuae.

Nuditas etiam ignominiosa & pudenda res est, ideoque vere religionis & bene institutae reip. priuatione & carentiam significat, necnon & peccatoris conditione turpissimam oculisq. Dei exosam, s. s. e. Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commixta es: & omnes quos dilexisti, cum vniuersis quos oderas; & congregabo eos super te vndique. Et nudabo ignominiam tuam coram eis, & videbunt omnem turpitudinem tuam. & Vt vestimentis albis induaris, vt non appareat confusio nuditatis tuae. & Beatus qui vigilat & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius.

DE IIS, QUI CIRCA VESTES OBSERVANTVR, HABITIBVS.

VESTIVM laceratio siue confusio vel publica vel priuata, ingentem animi dolorem, vel ob comunem vel ob priuatam calamitatem vel calamitatis expectationem, vel ob aliam indignitatem acceptum indicabat. Nam in chari capitis obitu & desiderio, in publica miseria sensu, in diuinae maiestatis contempione audita vel cognita, in maximi denique sceleris alicuius admitti detestatione vestes lacerare antiqui consueuerunt.

b 4 Hic enim

Indignatio Hic enim gestus & ipsos, qui subirent grauitate, perturbatos significabat; & spectatores vehementer mouebat. Sic Athalia conspirationis aduersum se pro regia familia inuicta certior facta, scidit vestimenta sua, & ait, Insuper, insidias. & Iosias audita lectione libri Legis, in templo reperti, scidit vestimenta sua, & praecepit Helciae & Ahicham filio Saphan & Achobor filio Micha; Saphan quoque scribae & Afaia seruo regis, dicens, Ite & orate Dominum pro me, & pro reliquiis Israel & Iuda, super vniuersis sermonibus libri istius, qui repertus est: magnus enim furor Dominini stillauit super nos, &c. Sic & filij Israel perturbati propter dedecus, & notam generi suo iniustam, scypho Iosephi in Biniamin fratris sarcinis inuenio, sciderunt vestimenta sua. Vestes etiam scindunt suas Barnabas & Paulus ex perturbatione, quod se praeter fas pro diis coli animaduertent. Sic turba Iudaeorum vestibus scissis & proiectis, pulcrem in aera iactabant; blasphemiam damnantes Paulum, & detestari, quoniam inique tamen ex more gestus inibat. Est etiam vestium scissio aliquando poenitentiae signum exterius, s. s. e. Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.

Fuga praecipua Vestem deserere, signum est praecipitis atque impotentis fugae, animumque vehementi turbatum metu arguit, s. s. e. Et robustus corde, &c. & Qui in agro est, non reuertatur retrò tollere vestimentum suum. & Iuuenis ille qui sequebatur Iesum amictus sindone, super nudum, cum teneretur, reiecta sindone, nudus profugit.

Expositio Praeinctae vestes, promptum, paratum, expeditumque ad agendum significant hominem, s. s. e. Et vidi, & ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accincti auro obrizo. Et Deus, qui praecinxit me virtute. & Sint lumbi vestri praecincti. & Praecingere, & calcia te caligas tuas. Vestes non euere, vigilantiam & studium, atque curam erga susceptum negotium indicat, s. s. e. Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui erant post me, non deponebamur vestimenta nostra, vnusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

Confuetudo Vestiri & nudari symbolicos consuetudinem diuinitatemque significat, & variorum morum usum, s. s. e. Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. & Induimini Dominum nostrum Iesum Christum, satagite per bonam conuersationem vt induamini eum. Nonnunquam ex forma & genere gestuum munus & officium personae cognoscitur, s. s. e. Et induit se Ionathas stola sancta septimo mense anno 160. quo vestitus Sacerdos indicatur.

Ignominia Vestes praecindere alicui, genus fuit contumeliae & ignominiae grauisimum, s. s. e. Igitur Hanon pueros David derisit & decalauit. Et praecidit tunicas eorum ad natibus vsque ad pedes. Ad hoc genus illud spectat: Et magistratus scissis tunicis eorum, iusserunt eos virgis caedi.

Vulnera Vestes cruentatae vulnera arguunt eorum ipsorum, a quibus gestantur, s. s. e. Errauerunt ceci in plateis, polluti sunt sanguine; cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.

Plausus Vestes proprias alicui praetereunti sternere, summi honoris ac maximae obseruationis argumentum est. Id quod Christo regi suscepto a Ierosolymitana gente praestitum Euangelista describit.

Sanitas mentis Vestitum esse & compositum, sanam mentem indicat, in eo, qui antea insaniebat, & daemone actus nudus agebat. Huiusmodi argumento furiosissimus ille daemoniacus antea, liberatus probabatur iis, quibus notus erat.

Indignatio Vestitum & calciatum aliquem arripi, furiosum indignationis impetum in eo arguit, a quo iubetur arripi, s. s. e. Et confestim viri illi vincti cum braccis suis, & raris, & calciamentis, & vestibus missi sunt in medio fornacis ignis ardentis.

Ignoratio Velatum esse facie, caecitatem, & cognitionis, ac

mentis turbationem significat, ex D. Pauli interpretatione & longa expositione, in Epistola ad Corinth. Sinus vestis super faciem mulieris impositae, habitus est prostitutae & impudicae foeminae, s. s. e. Ecce ego ad te, dicit Dominus, & reuelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam Gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.

GESTAMINA VT
A R M A, & C.

VNCTIO.

BACVLVS à iuene gestatus paupertatem & conditionem tenuem arguit, s. s. e. In baculo meo tranfui Iordanem istum; & nunc regredior cum duabus turmis. Senex verò baculum gestans, longam vitam & placidam senectam significat, s. s. e. Adhuc habitabunt senes, & anus in plateis Ierusalem, & viri baculus in manu eius, praeter multitudinem dierum.

Armatum esse ex verbo חרף Hebraico expeditione ad rem gerendam significat, s. s. e. Filij Iuda porrantes clypeum & hastam sex millia octingenti expediti ad proelium.

Vnctum esse, eorum est, qui in dignitate vel regia, vel sacerdotali constituti sunt, s. s. e. Si Sacerdos qui vnctus est peccauerit. Et filij Aaron, & qui vncti sunt. & Cras mitram ad te virum, de tribu Benjamin; vnctus cum oleo super populum meum Israel. & Inueni Dauid feruum meum, oleo sancto meo vnxi eum. Et spiritus Domini super me, ed quod vnxit me.

Est & alia priuatorum hominum vnctio, quae laticiam, delicias, voluptatemque significat & indicat, s. s. e. Lavare igitur & vngere & induere cultioribus vestimentis. & Laui te, & vnxi te oleo. & Tu autem cum ieiunas, vnge oleo caput tuum. & Oluas plantabis, & non vngeris oleo.

Medicamentorum genus etiam est olei vnctio, magis à Deo ex ritu, caeremonia & significatione, quam ex natura efficacis, s. s. e. Et vngebant oleo multos aegros, & sanabantur. Quod apud Iacobum legimus de sacramento vnctionis, aliis explicabimus.

CORONA.

CORONA gloriae plerumque index est eorum, qui propter dignitatem aut res praclare gestas insigniuntur, s. s. e. Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo. & In humero meo portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi. Et posuisti in capite eius coronam de lapide precioso.

Sed aliquando vitiosam & voluptatibus deditam vitam corona arguit. Solebant enim in contumacibus coronis & vnguentis vti antiqui, s. s. e. Vae coronae superbiae, ebriis Ephraim.

SCEPTRVM.

SCEPTRVM extendere, annuentis regis habitus est, s. s. e. At ille ex more sceptrum aureum praetendit manu. quo signum clementiae monstrabat.

GLADIVS.

GLADII euaginatio aut etiam vibratio, vltionis & vindictae minas significat, atque etiam terrorem illis, in quos vibratur, incutendum, s. s. e. Euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea. Et gladium suum vibrabit. & Cum volare ceperit gladius meus super facies eorum: & obstupescant repente singuli pro anima sua, in die ruinae suae.

VEXILLVM vel SIGNVM.

VEXILLVM vel signum in altum sublatum, conuocationem significat, s. s. e. Congregamini, & ingrediamur ciuitates munitas, leuate signum in Sion. & Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus.

Vexillum super muros statutum victoriae signum est, s. s. e.

s. s. e. Super muros Babylonis leuate signum, augete custodiam, leuate custodes, preparate insidias, &c.

T V B A.

T V B A sonitum vel clangorem non audire, à bello procul esse significat. vt, Ad terram Aegypti pergemus, vbi bellum non videbimus, & clangorem tubae non audiemus.

C R V X.

C R V X E M baiulare aliquem, ignominiae & periculi subeundi signum est: isque dicitur crucem suam tollere, qui deliberato animo sese mortis etiam ignominiosae periculo, propter aliquam causam, constanter obicit. vt, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

T E N T O R I V M.

T E N T O R I V M fixum, ducem aut imperatorem bellum deliberato animo susipientem & inferentem loco alicui indicat. vt, Ecce ego mittam & assumam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponam thronum, Hebraice tentorium eius, super lapides istos, quos abscondi. Et statuet solum suum super eos, venientque percutiet terram, &c.

C L A M O R.

C L A M O R in montibus editus, longius auditur, atque ad hanc significationem illud spectat: Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & praedicantis pacem. Sic etiam apud Ieremiam: Haec dicit Dominus, Vox in excelso audita est lamentationis, luctus & fletus Rachel.

Aliquando congregandi populi causa, in montibus clamatur, s. s. e. Annuntiate in Iudah, & in Ierusalem auditum facite, loquimini & canite tuba in terra.

Clamor in domibus ipsius turbationem subitam ex repentina calamitate & miseria ortum arguit, s. s. e. Audiatur clamor de domibus eorum; adduces enim super eos latronem repentem.

F R E M I T V S.

F R E M I T V S & vox vehemens atque magna, alacrem fortemque in bello animum indicat, s. s. e. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir preliator suscitabit zelum: vociferabitur & clamabit, super inimicos suos confortabitur. Indignationem praeterea & zelum atque vltionis cupiditatem ostendit fremitus in eo à quo editur, s. s. e. Dominus de excelso rugiet, & de habitaculo suo dabit vocem suam, rugiens rugiet super decorem suum.

G E M I T V S.

G E M I T V S oppressorum est, s. s. e. Cum impij sumperint principatum, gemet populus: & Non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, & vnusquisque gemet ad fratrem suum. & Vt audiret gemitus compeditorum, vt solueret filios interemprorum. & Miles captiuus abductus est, & ancillae eius minabantur, gementes vt columbae.

Est etiam poenitentiae comes gemitus, sed aliquando nimium serae, s. s. e. Ne forte impleantur extranei viribus tuis, & gemas in nouissimis, quando consumpseris carnes tuas & corpus tuum.

Gemunt etiam ij, qui inuiti aliquid agunt, s. s. e. Vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.

Praeterea gemitus in bello necem & stragem arguit occisorum, s. s. e. Nunquid non à sonitu ruinae tuae & gemitu interfectorum tuorum commouebuntur insulae? Et gement gemitibus interfecti, coram facie eius.

F L E R E, F L E T V S, P L A N C T V S.

F L E T V S maestitiae & desiderij magni erga rem charam index est, s. s. e. Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus dum recordaremur tui Sion. & Recedite à me, amarè flebo, nolite incumbere vt co-

solemini me, super vastitatem filiae populi mei. Atque ita in filiorum, aut aliis charissimorum capitum desiderio fletus mentio fit.

Sed etiam ex laetitia subita impotenti animi gaudio fletus erumpit, s. s. e. In diebus illis & in tempore illo venient filij Israel, & filij Iuda simul ambulantes & fletentes properabunt, & Dominum Deum suum quaerent. Hoc modo Ioseph ex subita & magna laetitia agnitis fratribus, fratres autem ex laetitia simul & poenitentia simul fleuisse accepimus, s. s. e. Cumque amplexatus recidisset super collum Benjamin fleuit, illo quoque fletente super collum eius, &c.

Planctus calamitatem vel priuatam vel publicam arguit, aut desiderium personae charissimae vel benemerentis, s. s. e. Celebrauerunt exequias planctu magno atque vehemente. Et completi sunt dies planctus lugentium Moesen. & Conuertisti planctum meum in gaudium mihi. illud verò ad publicae calamitatis planctum indicandum facit. Vox clamoris de Horonaim, vastitas & contritio magna.

L A E T I T I A, E X V L T A T I O.

L A E T I T I A, cum ad caelum & terram, atque ad inanimatas res refertur, roris, & fructuum felicitatem, vberitatemque maximam indicat, atque allegoricis diuini spiritus gratiam abundanter hominibus communicatam, s. s. e. Laudate caeli, quoniam misericordiam fecit Dominus, iubilate extrema terra, resonate montes laudationem saltus, & omne lignum eius, quoniam redemit Dominus Iacob, & Israel gloriabitur. & Laetentur caeli, & exultet terra, commoueat mare & plenitudo eius, gaudebunt campi, & omnia quae in eis sunt. Nam de hominum laetitia, satis, abundeque in libro de Arcano sermone est explicatum.

Laetificare aliquem, est voti copotem efficere, s. s. e. Exaltasti dexteram deprimentium eum, laetificasti omnes inimicos eius.

Exultare eorum est, quibus magnum aliquod beneficium diuinitus contigit, vel votum ex animi sententia cessit, s. s. e. Exultauit cor meum in Domino: & exaltatum est cor meum in Deo meo. & Laetabor & exultabo in te. & Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

L A V D A R E, L A V S, B E A T I F I C A T I O.

L A V D A T I O aut ab aliquo beneficii affectu proficitur, atque ita vox est, & oratio mentis gratulantis, s. s. e. In medio Ecclesiae laudabo te. Qui timetis Dominum, laudate eum. Vniuersum semen Iacob glorificate eum. Laudabunt Dominum, qui requirunt eum: viuent corda eorum in saeculum. & Lauda habitatio Sion. Aut etiam alienae virtutis, probitatis vel felicitatis testimonium ac praedicatio laus est, s. s. e. Et nuntiauerunt principes Pharaoni, & laudauerunt eum. & Quoniam laudatur peccator in desiderijs animae suae. Et laudet te alienus, & non os tuum. & Laudauit magis mortuos quam viuentes. & Beatos vos dicent omnes Gentes, eritis enim vos terra desiderabilis. & Beatam me dicent omnes generationes.

C A N T V S, C A N E R E.

C A N T V S laetum affectum plerumque significat, & ad laudationem non raro refertur: est enim eorum, qui vel beneficio affecti sunt, vel aliis voti composites euasere, s. s. e. Cantabo Domino, qui bona tribuit mihi. Et misericordias Domini in aeternum cantabo. Et psalmos nostros cantabimus in domo Domini.

Solet etiam maestitiae depulsa, gaudijque succedentis cantus esse testis, s. s. e. Et nunc qui redempti sunt à Domino, reuertentur & venient in Sion laudantes, Hebraice canentes, & laetitia sempiterna super capita eorum. Et canet ibi iuxta dies iuuentutis suae, & iuxta dies ascensionis suae de terra Aegypti.

Disfamiatio Nonnunquam verò cantus in alicuius opprobrium, ignominiam, vituperationemque inicitur, & idem est, quod fabula aut libellus infamiae apud Latinos, s. s. e. *Ind. 16. 21. Math. 14.*

Psal. 68. 13. Thim. 3. 6. In me psallebant qui bibebant vinum, s. s. e. Sessionem eorum & resurrectionem eorum vide, ego sum plalmus eorum.

CORNU SONARE.

Belli indicatio. **CORNU** vel buccina sonans excitationem & hominum conuocationem ad bellum, praesertim significat; quanquam & aliis etiam nominibus cornu sonatur: veruntamen semper monendi causa, s. s. e. *Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus, sanctificate super eam gentes: annuntiate contra illam regibus. Et ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annuntiauerit populo, &c.*

LABORARE.

Oppressio. Difficultas. **LABORANDI** verbo & similitudine magnam oppressionem aut difficultimum opus & onus aliquando significat sacrae literae, s. s. e. Dico vobis, quid fecerint nobis Syri, sciunt quod fame laboremus. Et laboraui in gemitu meo. Et frustra laboraui, nullo timore cogente. Et facta sunt mihi molesta, laboraui sustinens. Illud autem magno mysterio à Christo Domino pronuntiatum grauiissimum peccatorum pondus significat, quo filij Adæ miserè vrgentur. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

DOLERE.

Affectus grauiissimus. **DOLET** aliquis vel suam vel alienam vicem; estque grauiissimus affectus dolor à corpore ad animum similitudine translata, s. s. e. Non est qui vicem meam doleat, hoc est, qui res meas curet bono studio. & Doleo super te frater mi Ionathan. Est autem dolor parturientis magnus, & periculo proximus, isque affectus in similitudinem adductus, animi demissionem & consilij inopiam ferè significat, s. s. e. Quasi parturiens dolebunt. & Ibi dolores vt parturientis. In vniuersum autem dolor magnum & difficilem laborem arguit.

MORS.

Inferna. Percussio. batio. **MORTIS** significationes in libro de Arcano sermone docuimus: ad hanc verò quam nunc sequimur rationem, illud obseruari operæpretium fuerit, mortis similitudine insaniae affectum & animi perturbationem vehementem significari, s. s. e. Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

DE ACTIONIBVS.

ACTIONES etiam ad exteriorem vel personam, vel rem transeuntes sua significatione non carent, quarum genera quaedam breuiter exponemus, quibus aliorum etiam rationes cognosci possunt.

LIGARE, INVOLVERE.

Difficultas. Impedimentum. Reclusio. **LIGATIO** impedimentum arguit; non enim si quis ligetur, procedere potest, aut ex animi sententia ambulare, s. s. e. Et tu fili hominis, ecce data sunt super te vincula; & ligabunt te in eis, & non egredieris in medio eorum. Res etiam ligantur ad conseruationem & absconsionem, siue custodiam; in chartis enim aut alijs in tela vel alio inuolucro colligari solent, quæ chara sunt, & ad custodiam seponuntur, s. s. e. Colligata est iniquitas Ephraim, & absconditum est peccatum eius. Inuolui autem solent res, quæ aliò asportandæ sunt, atque eiusmodi similitudine actionis spoliatiorem & prædam actam interpretamur, s. s. e. Et amicitur terra Aegypti, sicut amicitur pastor pallio suo, & egredietur inde in pace.

MOLERE.

MOLERE captiuorum & seruorum est, eamque vitæ conditionem arguit, s. s. e. Tolle molam & mole

farinam. Sic etiam Samson in carcere molebat. Et duxerunt molentes in mola, vna assumetur & altera relinquetur.

EFFVNDERE vel DIFFVNDERE.

COPIÆ abundantiamque signum est effusio siue diffusio, eandemque rem significat, siue in bonum siue in malum, s. s. e. Effundam spiritum meum super omnem carnem. & Diffusa est gratia in labijs tuis. & Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. & Effuderunt sanguinem eorum in circuitu Ierusalem. & Effunde super eos iram tuam.

INSVFFLARE.

INSVFFLARE in alium virtutis communicatæ signum est: Sic enim naturæ humanæ mentem cognitionis & virtutis compotem à Deo donatam fuisse legimus. vt, Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ. Et Christus virtutis, facultatem & auctoritatem magnam, Spiritus etiam sancti communicationem ad ministrum obeundum opportunam tradidisse dicitur huiusmodi actione, s. s. e. Hoc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.

CONCVLCARE.

CONCVLCANTVR ea, quæ vel subiguntur & domantur, vel contemuntur, atque damnantur, vt inutilia, s. s. e. Pedibus conculcabitur corona superbiae ebriorum Ephraim. Et nolite mittere margaritas ante porcos, ne fortè conculcent eas, & conuersi dirumpant vos.

QVÆRERE.

QVÆRI aliquam rem, nec reperiri tamen, idem significat quod non extare ac periisse, s. s. e. In nihilum redigam te, & non eris, & requisita non inuenieris.

TENERE siue APPREHENDERE.

TENERE siue apprehendere ex verbo Græco κρατείν, proprie ad vim allatam significandam dicitur, s. s. e. Egressus autem seruus ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, & tenens suffocabat eum, &c.

TANGERE.

TANGERE aliquem ad animationem & metus ac paoris ademptionem, denique ad virtutis instaurationem pertinet, s. s. e. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde, & accessit Iesus, & tetigit eos, dicens: Surgite, & nolite timere.

FERIRE.

FERIRE alapis aliquem, grauiissimæ contumeliæ genus est, s. s. e. Ideo etiam bis à Iohanne Euangelista in historia passionis Domini notatur.

CVRATIO & SANATIO.

PECCATORVM remissionem & condonationem sanandi verbis & curandi, sacer sermo significat. Est enim grauiissima animorum agritudo peccatum, & quæ ad interitum deducat. Imò quod magis formidandum sit, est interitus ipse, s. s. e. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras.

ABSCONDERE, ABSCONDI, LATERE.

ABSCONDERE se, aut latere, fallendi studiū animumque significat, s. s. e. Et abscondit se Adam & vxor eius à facie Domini, in medio ligni paradisi. & Vocem tuam audiui in paradiso, & timui eò quòd nudus essem, & abscondi me. Et panis absconditus suauior. & Qui abscondit scelera sua, non dirigitur. Est etiam insidias parantium abscondere & abscondi, s. s. e. Veni nobiscum, insidiamur sanguini, abscondamus tendiculas contra infontem frustra. Et captio quam abscondit, apprehendat eum. Et absconderunt superbi laqueum mihi.

Est etiam abscondere rem aliquam vel charam vel sanctam,

Rescham. Psal. 30. 20. Psal. 30. 39. Isai. 45. 3. sanctam vel secretam nec omnibus communem, sed quibusdam paratam seruare, s. s. e. Quam magna multitudine dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te! Et non abscondi misericordiam tuam, & veritatem tuam à consilio multo. Atque ad hanc sententiam omnis fere ratio thesaurorum, & aliarum rerum absconditarum refertur, s. s. e. Dabo tibi thesauros absconditos & arcana secretorum, &c.

Obseruatia. Ioh. 19. 8. Iuuenes presentibus senibus abscondi, honoris ac obseruatiae & reuerentiae significatione exhibet. s. s. e. Videbant me iuuenes, & abscondebantur: & senes affurgentes stabant mihi.

RELINQVERE.

RELINQVERE rem aliquam alijs non neglegendam, siue opus inceptum, cogitationem aliò tradendam indicat, magno studio adiuncto & celeritatis cura. Sic enim Samaritis illa femina, relicta hydria, in urbem cucurrisset describitur, magna cupiditate nuntiandæ Christi magnitudinis.

DVCERE.

DVCERE proprie ducem est, sed transfertur ad præceptores & magistros, s. s. e. Nunquid potest cæcus cæcum ducere?

Est etiam captorum, victorum, & damnatorum duci, s. s. e. Tenete eum, & ducite eum. Et ad reges ducemini propter me. Et alius te cinget, & ducet quòd volet.

SCRIBERE.

SCRIBERE manu propria, affirmantium & comprobantium est, s. s. e. Ille dicit, Domini ego sum. Et ille vocabit in nomine Iacob, & hic scribet manu sua Domino. & Ego Paulus scripsi manu mea. & Salutatio mea manu Pauli.

ÆDIFICARE.

ÆDIFICARE & plantare pacis, securitatis & quietis cogitationem indicat, s. s. e. Et habitabunt in ea securi, & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter.

CONDITIONVM HABITVS.

SVNT etiam & in hominum conditionibus habituum obseruationes quaedam illustres, magnaque significationis, ad scripturarum cognoscendam sententiam, quas suis in locis obseruare, fuerit oportuum. vt si rex sedens describatur, regia auctoritate, atque munere suo fungi cognoscitur. Sic etiam præceptor sedens aut stans; magister os aperiens. Quorum plurima & varia exempla cum sint, nos quaedam certa genera tantum subiiciemus; ex quibus aliorum in suis ordinibus ratio, per similitudinem aut collationem explicetur.

IVVENTVS.

VT iuuentus læta, quæ publicæ rei tranquillitatis & felicitatem indicat, s. s. e. Tunc lætabitur virgo in choro, iuuenes & senes simul. Et cõuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo. Et præuenerunt principes cõiuncti psallentibus in medio iuuëcularum tympanistrarum. Contra verò iuuenes læticia carentes rerum perturbationem, & miserum statum indicant, s. s. e. Senes defecerunt de portis, & iuuenes de choro psallentium.

SACERDOS.

SACERDOS bene habens & lætus, felicem rerum cõstitutionem securumque, tempus & gratia Dei abundantem Ecclesiam mysticè indicat, s. s. e. Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine, & populus meus bonis meis adimplebitur.

CAPTIVI.

CAPTIVI & migrantes siue abducti à victoribus in aliam regionem certos habitus & vestes, & supellectilem habent; s. s. e. Vasa transmigrations fac tibi habitatrix filia Aegypti.

ANIMANTIVM HABITVS.

IN cæteris etiam, præter hominem, animantibus, suos habitus variarum affectionum indices, notari obseruarique solent: quos eadem quoque ratione cognitu dignos arbitramur. Nihil enim est in sacris libris vel minimum descriptum, quod vel significatione careat certa, vel diligentem cognitionem à lectoribus studiosis non requirat. Huius igitur generis quaedam à nobis obseruata capita breuibus exponemus exemplis.

AVIS.

AVES volantes celeritatem, diligentiam & attentionem docent, ex qua similitudine illud scriptum est: Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens & liberans, transiens & saluans. Aues liberè vagantes, & temerè prouolantes, vastationem locorum arguunt, s. s. e. Intuitus sum, & non erat homo, & omne volatile celi recessit.

Aues & feræ cadauera lacerantes, hostium grauiissimorum, & nocentissimorum imaginem præbent, s. s. e. Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi? Nunquid auis tincta, per totum? Venite & congregamini omnes bestiae terræ, properate ad deuorandum.

BOS, ASINVS.

BOS & asinus in segetem immixtus, agrorum luxuriam & anni felicitatem, terræque fertilitatem significat, s. s. e. Beati, qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis & asini.

CANIS.

CANIS vigiliam & custodiam significat, vt in Arcano sermone docuimus. Quam ob rem canis mutus Prophetæ & Sacerdotè eum qui officio suo deest, descriptione apposita, indicat, s. s. e. Speculatores eius cæci omnes nescierunt vniuersi, canes muti non valentes latrare.

FERÆ.

FERÆ cadauera lacerantes, hostes crudelissimos bello infectos indicant, s. s. e. Venite; congregamini omnes bestiae terræ, properate ad deuorandum.

COLVBER, DRACO, &c. eius generis.

COLVBRI quiescentes loci ipsius tum vastitatem, tum etiam ariditatem & siccitatem intemperatam arguunt. Etenim hoc genus arida & inhospita loca amat, s. s. e. In cubilibus, in quibus prius habitabant dracones, orientur viror calami ac iunci. Et erit Afor in habitaculum draconum deserta vsque in æternum, non manebit in ea vir, &c.

Coluber innocens, securitatem & felicitatem indicat, s. s. e. Serpenti puluis panis eius, non nocebit, neque occident: in omni monte sancto meo.

DE RERV ALIARVM HABITVS.

MULTI etiam in rebus iis, quæ secundum naturam existunt & sunt, habitus spectantur, siue id genus habitudines dicere malimus, quarum diligens obseruatio plurimum ad scripturarum sententiam expèndendâ atque explicandam asserre potest adiuuenti. Earum autem nos summa quaedam capita certis exemplis illustrata indicabimus, satis vt arbitramur, ad eiusmodi genus omne ex nostrarum collatione obseruationum cognoscendum, lucis allatura.

CÆLYM.

CÆLI commotio & turbatio timorem & terrorem, dolorem, calamitatem etiam, & animorum perturbationem asfert, idque eiusmodi descriptiones significant, s. s. e. Quoniam stellæ celi, & splendor earum non expandent lumen suum. Obtenebratus est Sol in

SOL in ortu suo, & Luna non splendebit in lumine suo. & Induam caelos tenebris, & factum ponam vestimentum eorum. Et aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihil; & caelos, & non erat lux in eis. Et lugebit omnis terra, & mœrebunt caeli desuper, eod quodd locutus sum; cogitavi & non penituit me, & operiam cum extinctus fueris, caelos, & nigrescere faciam stellas eius: Solem nube tegam, & Luna non dabit lumen suum, omnia luminaria caeli mœrere faciam super te, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus. Et à facie eius contremuit terra, & caeli mori sunt; Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.

Calorum concitatio & perturbatio, atque, vt ita interpretemur, desolatio, magnam Dei indignationem significat, ob improborum hominum stultissima consilia & opera, s. s. e. Obstupescite caeli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

Caeli & terræ cantus lætitiarum summam significat, s. s. e. Laudate caeli, & exulta terra, iubilante montes laudem, quia consolatus est Dominus populum suum. Et laudabunt super Babylonem caeli & terra, & omnia quæ in eis sunt, quia ab Aquilone venient ei prædones, ait Dominus.

SOL.

SOLIS obrebratio, obscuratio vel denigratio, maximam miseriam, calamitatem, atque etiam Dei iram, indignationemque aut vltionem etiam prodit, idque perpetuum multis exemplis obseruatur, s. s. e. Erubescet Luna, & confundetur Sol cum regnauerit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem. Sol ante tempus occidens, festinam & prematuram calamitatem significat & portendit, s. s. e. Defecit anima eius, occidit ei Sol, cum adhuc esset dies, confusa est, & erubuit: eodem modo de Lunæ & stellarum obtenebratione est exponendum.

TERRA.

TERRÆ motus terrorem, perturbationem & calamitatem grauissimam ostendit. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israël, & commouebuntur à facie mea pisces maris, & volucres caeli & bestiarum agrorum, &c.

Terra tenebrosa, quam interpretis vetus ferotinam vocat, inutilem rem & abiectioe dignam significat, s. s. e. Nunquid solitudo factus sum Israeli aut terra ferotina? Terra lugens ærumnam, pressuram & afflictionem ostendit, s. s. e. Lugebit terra, & mœrebunt caeli desuper.

Sic etiam terra exinanita vastatione & desolationem arguit, s. s. e. Vsq̄ quo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur, propter malitiã habitantium in ea?

Terra culta & exercitata pacem & securitatem indicat, s. s. e. Adhuc plantabis vineas in monte Samariæ, plantabunt plantantes.

Terræ cantus vel laudatio vel iubilatio, lætitiarum magnam, publicamque indicat, s. s. e. Laudate caeli & exulta terra, iubilante montes, & laudabunt super Babylonem caeli & terra, & omnia, quæ in eis sunt.

ALTITUDO.

ALTITUDO maximè conspicua est hominum oculis longiusque prospicitur. Quam ob rem Aman grauissimæ ignominie causa crucem quinquaginta cubitis altam Mardocheo vehementer inuiso parasse dicitur. En lignum quod parauerat Mardocheo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman habens altitudinis quinquaginta cubitos.

MANE, DIES, MERIDIES, VESPER.

TEMPORIS aut horarum obseruatio in rebus agendis, certam etiam significationem indicat, nec à doctrina sacræ studiosis negligendam. Namque res aut actiones summo mane initæ diligentiam, curam & animi propensionem studiosam arguunt, s. s. e. Verum tamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas.

In die aliquid fieri, est manifestè & sine occultatione, atque etiam sine vlllo metu fieri, s. s. e. Et in Memphis angustie quotidiana, Hebraicè legimus, in die.

Sic etiam Meridies claram lucem & maximam significat, qua videlicet nulla maior secundum naturam, contingere potest; vnde magnæ perturbationis & cæcitatibus argumentum est, si quis in meridie lucem desideret, s. s. e. Per diem incurrent in tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie. Et impingimus meridie quasi in tenebris. & Pone quasi noctem vmbra tuam in meridie.

Est etiam meridies æstus diurni medium & feruentissimum tempus, quod tamen spacium habet in hac ratione obseruatum: namque ante & post meridiem ipsum meridianus æstus est, s. s. e. Indica mihi o quem diligis anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie.

Meridie etiam res acta aperitissimè, palam, & sine vllis inuidiis aut stratagematis acta cognoscitur, s. s. e. Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie. Vesper hominibus & animatibus mitioribus finis diurni laboris, & exercitationis, initiumque quietis & recreationis est: sæuiores autem feris cursus & prædæ quærendæ initium affert, s. s. e. Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam. Et lupus ad vesperam vastauit eos. Et conuertentur ad vesperam, & famem patientur vt canes. Est etiam vespertina hora ægrotantibus & vulneratis maximè incommoda, quam ob rem multi eo tempore moriuntur, aut etiam noctu, s. s. e. Rex Israel stabat in curru suo, & mortuus est vesperi. Et mortua est vxor mea vesperi.

NOX.

NOCTV nihil geri potest commodè: est enim nox ad offendicula, casus & ruinas, & ad furta, adulteria, eiusmodique vitiosas & criminofas actiones, quæ opera tenebrarum dicuntur, oportuna, s. s. e. Er corruet hodie, & corruet etiam Propheta tecum nocte. & Dixi, Forstian tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delitiis meis.

Ad animorū verò cogitationes, ad cõtemplationes & sacras preces ac gratiarū actiones priuatè incundas oportuna tempus nox est à diurnis curis mente semota. Ideo frequens in huiusmodi actionibus, noctis mentio est, vt, In die mandabit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. & Memor fui nocte nominis tui Domine, & custodiui legem tuam.

AQVA.

AQVA amaræ calamitatem significant, & ærumnam maximam, s. s. e. Dominus Deus noster silere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis.

Aquæ mentientes auxiliij expectati defectum, s. s. e. Et plaga mea desperabilis renuit curari, facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium.

Aquæ super ariditatem effusa, expectatum, optatum, oportunaque auxilium significant, s. s. e. Effundam aquas super sitientem, & fluentia super aridam. atque hæc ratio altiorem etiam interpretationem requirit.

FLUVIUS.

FLVVIORVM & montium mutatio, magnam rerum mutationem & renouationem ostendit & significat, s. s. e. Desertos faciã colles, & omne gramen eorum exciccabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam. Fluuus inundans copiam & celeritatem, aliquando etiam impetum vehementissimum significat, s. s. e. Ecce ego declinabo super eam quasi fluuus pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis. Et cum venerit quasi fluuus violentus, quem spiritus Domini cogit.

Fluminum arefactio vastationem & excisionem refert, s. s. e. Qui dico profundo, Desolare, & flumina tua arefaciam.

MONS.

MONTIUM mutatio, aut aliàs alteratio, magnam rerum turbationem, mutationem siue renouationem ostendit, s. s. e. Desertos faciã montes & colles, & omne gramen eorum exciccabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam. De montibus clamor auditur longius, s. s. e. Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis salutem. & Hæc dicit Dominus, Vox in excelso audita est lamentationis luctus & fletus, Rahel plorantis filios suos.

NVBES.

NVBES inter caelum & terram medium locum fortitæ, mobiles sunt, & variarum in orbe efficientiarū administræ, sunt Dei curru, sunt aquarum grandinis & nebularum, aliarumque rerum receptacula, & velut armaria. Quam ob rem plurima in nubibus acta diuinæ & præsentie & prouidentie argumentum sunt, s. s. e. Date gloriam Deo super Israel: magnificentia eius & virtus eius in nubibus. Ex hac autem ratione Christus Iesus diuinitatem & potestatem suam doctis in scripturarum lectione hominibus, quamuis maleuolis latenter insinuabat. Et videbitis Filium hominis venientem in nubibus caeli. Eadem etiam diuinitas & dignitas Christi, tribus illis testibus est confirmata, in eorum conspectu est facta nubes lucida obumbrans eum, & vox de nube audita est, dicens: Hic est filius meus dilectus. Præterea etiam idem apud omnes vndecim probatum est Christo in caelos ascendente, & illis videntibus nube suscepto.

VENTVS.

VENTVS validus vim magnam, insuperabilem, & vndequaque plenam ostendit, s. s. e. In tempore illo dicetur populo huic Ierusalem, Ventus vrens in viis, quæ sunt in deserto, via filiarum populi mei, non ad ventilandum, & ad purgandum spiritus plenus ex his veniet mihi, &c.

IGNIS.

IGNEM excitare & scintillas, hac imagine actionis, irritatio & excitatio iræ, atque offensio maxima erga aliquem, indicatur, s. s. e. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis. & In igne furoris mei sufflabo in te.

Ignis in spinis celerrima vis est, & citissimam consumptionem efficit, atque idem in translatione significatur, s. s. e. Et exarserunt sicut ignis in spinis.

MARE.

MARE rugiens & sonans, terrorem incutit audientibus, maximè iis, quibus vel tempestatem vel inundationem minatur, s. s. e. Et sonabit super eum in die illa, sicut sonitus maris: aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis.

METALLA.

METALLORVM immutatio in melius, magnæ felicitatis tempora significat, s. s. e. Pro are adferam aurum, & pro ferro, adferam argentum; & pro lignis, æs; & pro lapidibus, ferrum.

Argentum, æs, cuprum impura perditos mores similitudine indicant, s. s. e. Omnes principes declinantes, ambulantes, fraudulenter, vt æs & ferrum vniuersi

corrupti sunt: Defecit sufflatorium in igne, consumptum est plumbum, frustra confluit conflator; malitia enim eorum non sunt consumptæ. Ferrei vectes confracti expugnationem absolutam ostendunt, s. s. e. Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.

DE HABITV EORVM, QVÆ AD REM RVSTICAM PERTINENT.

AGRI neglecti & inculti bellum graue & importunum, adiduum, perpetuumque arguunt, s. s. e. Nolite exire ad agros, & in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici, paucor in circuitu.

SEMINARE, SERERE, PLANTARE.

SATIO secundum flumina fertilitatis & vbertatis magnam spem facit, s. s. e. Beati, qui seminatis, super omnes aquas immittentes pedem bouis & asini.

Seminare etiam ex translatione & allegoria, verbum Dei docere est, s. s. e. Exiit, qui seminatur seminare semen suum.

Est etiam largiri & benignitate vti operibus bonis exercendis, s. s. e. Qui parè seminatur, parè & metet. Et qui seminatur in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

Plantare vineam & ædificare, pacis & quietis tempus arguit, s. s. e. Et habitabunt in ea securè, & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter.

ARBOR.

ARBORVM incrementa & augmenta, pacem, securitatem & felicia tempora significant, s. s. e. Dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrthum & lignum oliuæ: ponam in deserto abietem, vlmum & buxum simul, vt videant & sciant, & recogitent & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc. Arborum verò sectio exterminationem excisionemque refert, s. s. e. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

RAMVS.

RAMIS pavimentum domus siue solum viarum stratum, diem festum, lætium & faustum significat; itque mos ab antiquis vsque temporibus institutus perdurat. Hinc illæ magnæ lætitiæ, & plausus publici plena Christi regis Ierusalem ingressi susceptio, ramis arborum in via stratis, celebrata describitur.

Palmarum etiam ramos manibus circumlatos in pompa vel supplicatione, victoriæ significationem exhibuisse, antiqua etiam lectione docemur, s. s. e. Et intrauerunt in arceem tertia & vigesima die secundi mensis, anno centesimo & septuagesimo primo, cum laude & ramis palmarum, & citharis, & cinnyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel.

FLOS.

FLORES apparentes, vernum & serenum tempus indicant, s. s. e. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis aduenit.

Flores etiam producti felicitatis & prosperitatis magnæ initia similitudine quadam referunt, s. s. e. Iustus vt palma florebit. Et florebit de ciuitate sicut fœnum terræ. Et in atrijs domus Dei nostri florebit. Et florebit & germinabit Israel.

FRVCTVS.

FRVCTVVM amplificatio felicitatem & prosperitatem; sic enim Deus, lignum oliuæ in solitudine a se dandum promittit.

Libera verò & exacta fructuum collectio, pacem & securitatem. vt, Ecce ego habito in Masphar, vt respondeam

spondeam præcepto Chaldaeorum, qui mittunt ad nos. Vos autem colligite vindemiam, & messem, & oleum, & condite in vasis vestris.

Vastatio Penuria. Fructuum negatio & desiderium, vastationem, sterilitatem & penuriam commodorum omnium refert, s. s. e. Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est vna in vitibus, & non sunt ficus in ficulnea: folium deluxit, & dedi iis, quæ prætergressa sunt.

Imbecillitas. **ARVENDO** quassata debilitatis & imbecillitatis speciem refert, s. s. e. Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet.

Actumna. **SPINÆ** pro tritico, calamitatem, infelicitatem & arumnam maximam arguunt, s. s. e. Seminauerunt triticum, & spinas mesuerunt, hereditatem acceperunt, & non eis proderit. Confundemini à fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

Celeritas Vehementia. In spinis ignis celeritatem est, atque eiusmodi affectio vehementiam & celeritatem magnam significat, s. s. e. Exarserunt sicut ignis in spinis.

Religio. **VINEÆ** plantatio religionem & rempublicam à Deo institutam allegoricòs indicat, s. s. e. Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum, & vineam de Ægypto transtulisti, eiecisti gentes, & plantasti eam.

Stipula. **STIPVLA** ante ventum, impetum vehementem refert, quo quis à maxima aliqua virtute impellitur, s. s. e. Et disseminabo eos quasi stipulam quæ vento rapitur in deserto.

Fructus optimus. **LAC** fugere, optimis rebus frui significat. Est enim lac ex tenuissimo corporis succo confectum, quod animantes pascere, alereque potest optimè. Cuius rei similitudine scriptum est, Et fuges lac gentium & mamilla regum lactaberis.

Confidere rebus suis. **NIDVM** construere, auium est soboli prospicientium. Atque ex translatione vitæ & rebus familiaribus ac publicis, ex cogitatione posteritatis consulere est, s. s. e. Cumque extendisset vmbra in ramis eius, fecerunt vmbra omnia volatilia cæli.

Vastatio. **VIA** infrequentes vel dissipatæ, & corruptæ, loci vastationem & desolationem, aut ingens bellum arguunt, s. s. e. Dissipatæ sunt viæ, cessauit transiens per semitam. Et nolite exire in agros, & in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici pavore in circuitu.

Leticia. Viæ strætæ solemnem & celebrem aduentum indicant, atque læti temporis indicium sunt, s. s. e. Tranfite, transite per portas, præparate viam populo.

Suauitas vitæ. Viæ planæ suauem & iucundum vitæ usum difficultatibus carentem ostendunt & parant: vt contra viæ asperæ duram vitæ conditionem, difficilisque actiones significant, s. s. e. Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur.

Menus. **PORTA** portæ clausæ suspensionem metumque ab hoste indicant: contra verò portæ semper patentés, magna securitatis argumento sunt, s. s. e. Aperientur portæ.

tæ tuæ iugiter, die ac nocte non cludentur. Præterea portarum perpetua clausura & obseratio, loci vastationem & solitudinem ostendit, s. s. e. Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat.

MVRVS. **MVRVS** effossio aut pertusio migrationem & fugam indicat, qualis bello victorum aut captiuorum est, s. s. e. Ante oculos eorum perfode tibi parietem, & egredieris per eum, in humeris portaberis.

HABITVS ANIMANTIVM ERGA TERRAM.

TERRAM lingere, humillimæ atque infimæ conditionis, & fracti animi ac seruitutis extremæ est, s. s. e. Et erunt reges nutritij tui & reginæ nutrices tuæ; vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent.

In terram proijcere, diruere & vastare maxima ruina edita interpretatur, s. s. e. Proiecit Dominus in terram inclitam Israël: & non est recordatus scabelli pedum suorum, in die furoris sui. Et excutere de puluere, consergere, sede Ierusalem, folue vincula colli tui captiua filia Sion.

In terram inferiorem, siue, vt noster interpret vertit, in lacum descendere, est vitam simul cum splendore & honore amittere, s. s. e. Fili hominis cane lugubre super multitudinem Ægypti, & detrahe eam ipsam & filias gentium robustarum ad terram vltimam, cum iis, qui descendunt in lacum.

PVLVIS, ET QVÆ CIRCA PVLVEREM AGVNTVR.

In puluerem dare os, est seipsum demittere, & fracto animo humillimum præbere, s. s. e. Ponet in puluere os suum, si forte sit spes.

In puluere esse aut iacere, calamitosam & arumnosam vitæ conditionem significat: Quoniam humilitata est in terra anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster.

Puluerem in capita conijcere, mærentium & lugentium est: puluerem in cælum iactare, dolentium & indignè ferentium, s. s. e. Et miserunt puluerem super capita sua, & clamauerunt flentes & lugentes. Et vociferantibus eis, & proijcientibus vestimenta sua, & puluerem iactantibus in aërem.

Puluerem è pedibus excutere, gestus est eorum, qui communionem cum aliis deserantur, & societatem omnem sibi recisam indicant, s. s. e. In quemcumque autem ciuitatem intraueritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateas eius dicite: Etiam puluerem, qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. & Paulus & Barnabas excusso puluere pedum suorum in Iudæos Antiochenos venerunt Iconium.

HABITVS ERGA ALIVM.

AMPLEXVS aut amoris & mutæ charitatis signum est, si modò rectè ineatur, s. s. e. Laua cuius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Et currens Esau obuiau fratri suo, amplexatus est eum.

Aut etiam gratiam acceptationemque indicat, s. s. e. Et complexans eos, & imponens manus super eos, benedicebat eis.

INDEX CAPITVM IN HOC

LIBRO EXPOSITORYM.

Table with columns for letters A through U, listing various Latin terms and their corresponding page numbers in the book.

INDEX ALTER SIGNIFICATIONVM

IN HOC LIBRO EXPLICATARVM.

Table with columns for letters A through U, listing various Latin terms and their corresponding page numbers, providing alternative meanings or references.

Dignitas. 10.2. & 16.1. & 20.2.	Ignominiosus exitus. 16.2.	Monere. 8.1.	Res inopinata & magna. 18.1.
Dies. 24.2.	Imbecillitas. 15.1. & 26.1.	Munerū oblatio. 12.1. Munus. 20.1.	Res chara. 23.1.
Diffamatio. 22.1.	Immortatio. 11.2.	Mutatio rerū. 25.1. Mutatio. 24.2.	Resistio. 22.2. (18.1.
Difficultas. 18.1. & 18.2. & 22.1.	Impatentia. 9.2.	N. 10.1.	Reuerentia. 10.1. & 15.2. & 16.1.
Diligentia. 16.2. & 23.1.	Impedimentum. 22.1. & 18.2.	Negatio. 10.1.	Renouatio. 17.1.
Direptio. 11.2.	Impersuasibilitas. 8.1.	Neglectus. 12.1. & 22.2.	Robur. 11.2. & 17.2. & 18.1.
Disciplina. 23.1.	Impotentia animi. 9.2.	Negligentia. 12.1. & 17.2. & 17.1. & 19.2.	S.
Discrimen. 18.2.	Improbis. 23.2.	Nequitia. 8.2.	Sacerdotalis dignitas. 20.2.
Dissimulare. 8.2.	Impudentia. 7.2. & 15.1. & 18.2.	Nota & subita letitia. 8.2.	Sacrificantes. 12.2.
Dissuasio. 20.1.	Impuritas. 18.1. & 19.1.	O.	Salutatio. 9.2.
Diuinitas. 25.1.	Inconstantia. 18.2.	Obedientia. 7.2. & 11.1. & 18.2.	Sanitas. 19.2.
Dumtia. 19.1.	Indicatio. 12.1.	Oblatio. 12.1.	Sanitas mentis. 20.1.
Docens. 16.1.	Indignatio. 8.1. & 9.2. & 15.2.	Oblatio. 12.1.	Secretum. 9.1.
Docere. 25.2.	Indignatio. 8.1. & 9.2. & 15.2. & 26.2.	Oblatio. 17.2.	Securitas. 15.2. & 17.1. & 21.1.
Doctrina. 23.1.	Indignatio Dei. 24.1.	Obsequium. 12.1.	Securitas. 23.1. & 23.1. & 24.1. & 25.1.
Dolor. 8.1. & 10.1. & 17.1. & 17.2. & 18.1. & 18.2. & 19.1.	Infirmiudo. 17.2. & 18.1.	Obsequium. 12.1.	Seposio. 22.2.
Dolor uehemens. 12.2. & 17.2.	Ingenuitas. 7.2. & 11.1.	Obsequium. 12.1.	Seruitus. 7.1. & 11.1. & 15.2.
Dolor uehementissimus. 8.2.	Inimicitia. 9.1.	Obsequium. 12.1.	Obseruatio maxima. 20.1.
Dolor grauissimus animi. 12.2.	Innocentia. 12.1. & 19.2.	Occidi. 17.1.	Occidi. 17.1.
Dolor animi impatientia. 20.1.	Inopia. 19.2.	Offendicula. 24.2. Offensio. 25.1.	Offendicula. 24.2. Offensio. 25.1.
Domatio. 9.1.	Inouatio. 24.2.	Opus. 11.1.	Opus. 11.1.
E.	Inquietudo. 9.1.	Opera. 17.1.	Opera. 17.1.
Ebrietas. 20.2.	Insania. 19.2. & 22.1.	Opulencia. 19.2.	Opulencia. 19.2.
Efficacia. 12.2.	Insidia. 22.2.	Oratio. 8.2. & 12.1. & 12.2. & 15.2. & 18.1.	Oratio. 8.2. & 12.1. & 12.2. & 15.2. & 18.1.
Egestas. 19.1.	Instantia. 15.2.	Oratio uehemens & affectuosa. 15.2.	Oratio uehemens & affectuosa. 15.2.
Aegritudo. 10.2.	Insultatio. 7.2. & 9.1. & 9.2. & 17.2. & 18.1. & 18.2.	Orium. 12.1.	Orium. 12.1.
Eloquentio. 9.1.	Intentio. 8.2. & 10.1. & 10.2. & 12.2. & 17.1.	P.	P.
Erythescencia. 11.2.	Interfectio. 21.1.	Pacificatio. 11.2.	Pacificatio. 11.2.
Aerumna. 24.1. & 24.2.	Inuidia. 18.2.	Pactio. 12.2.	Pactio. 12.2.
Aestus. 24.2.	Inuidia. 9.1. & 9.2.	Patientia. 17.2. & 18.2.	Patientia. 17.2. & 18.2.
Euangelizare. 25.2.	Inuitus. 11.1.	Pauor. 12.2.	Pauor. 12.2.
Examen. 17.1.	Inuitus res. 24.1. (& 18.1.)	Paupertas. 19.1. & 20.2.	Paupertas. 19.1. & 20.2.
Excommunicatio. 26.2.	Irrisio. 7.2. & 9.1. & 9.2. & 17.2.	Pax. 16.1. & 24.1. & 25.2.	Pax. 16.1. & 24.1. & 25.2.
Exercitatio feritatis. 24.2.	Irritatio. 25.1.	Peccata. 22.1.	Peccata. 22.1.
Exhortatio. 12.1. & 17.1. & 17.2.	Iritum consilium vel votum. 18.2.	Poenitentia. 15.1. & 18.2. & 19.1.	Poenitentia. 15.1. & 18.2. & 19.1.
Expediitio. 20.1. & 20.2.	Iter longum. 18.1.	Poenitentia fera. 21.1. & 16.1.	Poenitentia fera. 21.1. & 16.1.
Explosio. 12.1.	Iucundum tempus. 25.2.	Poenitudo. 17.1.	Poenitudo. 17.1.
Expugnatio. 25.2.	Insurandum. 11.2. & 12.1. (18.1.)	Penuria. 26.1.	Penuria. 26.1.
Exterminatio. Ibidem.	Labor. 7.1. & 10.2. & 11.1. & 11.2. & 17.2.	Percussio. 11.2.	Percussio. 11.2.
F.	Lamentatio. 11.2. & 17.2.	Perculum. 17.1.	Perculum. 17.1.
Fallere. 22.2.	Lapsus. 15.1. Laudatio. 15.2.	Pertinacia. 18.2.	Pertinacia. 18.2.
Familiaritas. 10.2.	Letitas. 9.1.	Perturbatio. 8.1. & 18.1. & 18.2. & 22.1. & 23.2.	Perturbatio. 8.1. & 18.1. & 18.2. & 22.1. & 23.2.
Fasidire. 8.2.	Letitia. 7.1. & 9.1. & 21.2. & 24.1. & 25.2. & 26.1.	Petio. 12.2.	Petio. 12.2.
Fatigatio. 18.1.	Laricia publica. 17.1. & 24.1.	Petio. 25.1.	Petio. 25.1.
Fedus. 12.1.	Libertas. 11.1.	Pignora. 12.2.	Pignora. 12.2.
Felicitas. 18.2. & 21.2. & 23.1. & 25.1. & 25.2.	Luctus. 7.1. & 9.2. & 10.1. & 11.2. & 26.2.	Plausus. 12.2. & 20.1.	Plausus. 12.2. & 20.1.
Feruitas. 23.2. & 25.2.	Luctus miserabilis. 8.2.	Plausus. 17.1.	Plausus. 17.1.
Festum. 25.2.	Lux magna. 24.2.	Pofulatio. 15.1. & 16.2.	Pofulatio. 15.1. & 16.2.
Fidei iussio. 12.2.	M.	Potentia. 11.1. & 17.1.	Potentia. 11.1. & 17.1.
Fortitudo. 11.1.	Magnitudo animi. 18.2.	Potesias. 12.2.	Potesias. 12.2.
Fructus optimus. 26.1.	Maestas. 19.1.	Preces. 24.2.	Preces. 24.2.
Frustratio. 24.2.	Malitia. 8.2. & 17.1.	Pradicatio. 21.2.	Pradicatio. 21.2.
Fuga. 17.1. & 17.2. & 26.2.	Mane. 24.2.	Preffina. 24.1.	Preffina. 24.1.
Fuga praecepti. 20.1.	Manifestatio. 8.2.	Probatio. 17.1.	Probatio. 17.1.
Fuga impotens. 19.2.	Maxima felicitas. 24.1.	Productio. 17.1.	Productio. 17.1.
G.	Medicamentum. 20.2.	Promptitudo. 11.2. & 17.2.	Promptitudo. 11.2. & 17.2.
Gaudium. 17.2.	Meditatio. 8.2. & 24.2.	Proferitas. 25.2.	Proferitas. 25.2.
Gloria. 19.1. & 20.2.	Memoria. 11.2.	Proffitutio. 20.2.	Proffitutio. 20.2.
Gratia. 10.1. & 26.2.	Mexor. 10.2. & 16.1.	Prouidentia. 10.1.	Prouidentia. 10.1.
Gratia diuina. 21.2.	Mexor grauis. 15.1.	Publica penitentia. 19.1.	Publica penitentia. 19.1.
Gratiarum actio. 9.1. & 15.1.	Moxitia. 7.1. & 10.2. & 17.2. & 18.2. & 19.1. & 21.1.	Publicitas. 10.2.	Publicitas. 10.2.
Gratitudo. 10.1.	Moxitudo. 19.2. (18.1. & 26.1.)	Pudofactio. 9.2.	Pudofactio. 9.2.
Gratitudo. 12.1. & 17.1. & 21.2.	Metus. 15.1. & 16.2. & 17.2. & 17.2. & 23.1. & 26.2.	Pudor. 7.1. & 7.2. & 10.1. & 10.2.	Pudor. 7.1. & 7.2. & 10.1. & 10.2.
Gratus conditio. 17.2.	Migratio. 17.2. & 23.1. & 26.2.	Puluis. 7.1.	Puluis. 7.1.
H.	Ministerium. 15.2.	Punitio. 11.2.	Punitio. 11.2.
Homicidium impunitum. 15.1.	Miseria. 7.1. & 10.2. & 12.2. & 17.1. & 18.2. & 19.2. & 21.1.	Puritas. 19.1.	Puritas. 19.1.
Honor. 15.2. & 16.1.	Misericordia. 17.1. & 18.2.	Q.	Q.
Horridus cultus. 18.1.	Modestia. 22.1.	Quies. 16.1. & 24.2.	Quies. 16.1. & 24.2.
Hofes. 23.2.	Molestia. 22.1.	R.	R.
Hofis cruentus. Ibidem.		Recreatio. 18.1. & 24.2.	Recreatio. 18.1. & 24.2.
Humilitatio. 7.1. & 22.2.		Redargutio. 18.2.	Redargutio. 18.2.
Hypocritis. 19.2.		Regia dignitas. 20.2.	Regia dignitas. 20.2.
I.		Reipublica & religionis enersio. 19.2.	Reipublica & religionis enersio. 19.2.
Iactatio. 9.2.		Religio. 26.1.	Religio. 26.1.
Iaculatio. 11.2.		Remiffio. 12.1. & 22.2.	Remiffio. 12.1. & 22.2.
Ieiunium. 7.1.		Renere. 12.1.	Renere. 12.1.
Ignorantia craffa. 8.2.			
Ignominia. 20.1.			

Liber infcriptus *Jeremias* *ſive de Actione*, à doctiffimo D. Doctore Benedicte Aria Montano confcriptus, nihil continet quod bonos mores, aut fanam doctrinam offendat: ſed utilis, & multorum manibus ferendus erit. Ita atteſtor *Reimerus Brakel* S. Theolog. Licentiatus, Cathedralis Eccleſiæ D. Mariæ virginis Antverpiæ Canonicus, & inter Confores librorum Eccleſiaſtica, & Regia auctoritate Antverpiæ conſtitutos infimus.